

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MEDLEMSBLAD FOR HISTORISK FORENING FOR ESPERGÆRDE OG OMEGN

NR 37
DEC.
2004

EGEBÆKKEN

„Mary-Hill“ - en af de første landliggervillaer

På dette udsnit af et maleri fra 1872 af ejendommen „Mary-Hill“ ses huset næsten uden bebyggelse i nærheden. Og ejendommen var da også blandt de første i området, men skuespilleren Elith Reumerts oplysning om at huset blev bygget i 1848, har vist sig ikke at være korrekt. Læs om ejendommen og dens beboere gennem tiderne i dette nummer på side 3.

GURRES PRIS

**Ved Gurre Sø holdt Kong Valdemar Jagt,
Smukt Hornet lød gennem Skoven,
Den stod i sin rigeste Sommer-Pragt
Og Stjerner funkled foroven;
Da raabte Kongen saae lystelig,
Hvor de vilde Skovduer kurre:
„Lad Gud beholde sit Himmerig,
Har jeg kun Gurre!”**

Sådan skriver H.C.Andersen der, som mange andre, er blevet draget af Gurre - af de historiske sagn og den ægte slotsruin, og af områdets urnatur med skov, sump og sø. – Arkæologer har nylig godtgjort, at borganlægget yderligere har omfattet adskillige store bygninger, og historikere kan berette om afgørende beslutninger for Danmark, ja for Nordeuropa, som blev truffet her på Kongens Slot. – I dette lys vokser stedet til at blive et af vore mest betydningsfulde middelalderminder.

Slotsruinens nabo, det statelige "Gurrehus", blev bygget af Frederik Tutein i 1883 og ombygget til Prins Georg af Grækenland i 1914. Det har senest været ejet af Forsvaret, der desværre i 1960'erne fik opført en uheldig tilbygning til kursistværelser. Nu ønsker en ny ejer at etablere 28 ejerlejligheder i bygningerne, og det protesterer "Gurrehus' Venner" imod. Det strider mod gældende kommunale planer, og vil blot bidrage til at gøre området til et fashionabelt boligkvarter med "adgang forbudt"-skilte.

"Gurrehus' Venner", bestående af Marianne Jacobi, Jan Arnt, Piet van Deurs, Holger Dahl og Kjeld Damgaard, har udarbejdet et forslag til lokalplan for Gurre Slot og Gurrehus m.v., og Helsingør Kommune og andre relevante myndigheder og personer har fået det tilsendt. – Ifølge dette lokalplanforslag nedrives 60'er-tilbygningen og Gurrehus indrettes til informationscenter for alle arter af naturoplevelser, samt til udstillinger og anden levendegørelse af historie og kultur. Bygningen kunne være administrativt center for den påtænkte naturpark "Kongernes Nordsjælland" og være udstyret med faciliteter til almindelig betjening af publikum. Samtidig skal området sikres imod yderligere udbygning.

Det er selvfølgelig et ambitiøst forslag med visioner for at bevæge de besluttende organer, – for dér at fremkalde en ansvarfølelse over for den kulturarv, som gør såvel os som kommende generationer rigere. Vi håber, at Alvoren går op for byråd m.fl., som behandler denne sag, så de sætter den rigtige pris på Gurre.

Mary-Hill - en landliggervilla

af Kjeld Damgaard

Villaen, der ligger på Strandvejen nr. 324 i Espergærde, hører til blandt de ældste ejendomme, som ikke har været anvendt som bolig for en fiskerfamilie. Skuespilleren og forfatteren Elith Reumert, der er husets mest berømte beboer gennem tiderne, skriver i sine erindringer, "Fra Livet og Theateret", at huset er bygget i 1848. Denne oplysning gengives ukritisk i flere efterfølgende artikler og bøger bl.a. Bo Bramsens "Strandvejen før og nu" og Birger Mikkelsens "Espergærde – et fiskerlejes historie". Også denne artikels forfatter har desværre fejl årstal i den netop udkomne bog "Sydkysten gennem 100 år". Problemet er nemlig, at oplysningen i virkeligheden ikke korrekt. Og meget andet passer heller ikke i Elith Reumerts beretning.

Elith Reumert skriver således bl.a.:

"Ved Hjælp af en 80-aarig Fisker, der var født i Espergærde og havde henlevet hele sit Liv her i Lejet, med Undtagelse af den Tid, da han gik i Soldatertøjet, fik jeg at vide Alt, hvad Historien kunne berette om Huset. Thi det havde virkelig en Historie, interessantere end den, der fleste andre gamle Huse derude kunde prale af – for ikke at tale om de moderne, arkitektoniske Vantrivninger, der nu skamferede Kysten

og som min Fisker foragtede dybt. "Mary-Hill" fortalte han, blev bygget i det "mærkværdige Aar", i 1848, og var det første anseelige Hus, man rejste paa den lange, sandede Strækning fra Humlebæk til Skotterup."

Men der må være sket en erindringsforskydning hos den 80 år gamle fisker eller hos Elith Reumert selv, da han mange år senere skrev beretningen. Årsagen til denne påstand er den, at ejendommen ikke

blev bygget førend 10 år senere, nemlig i 1858.

Auktionen i 1856

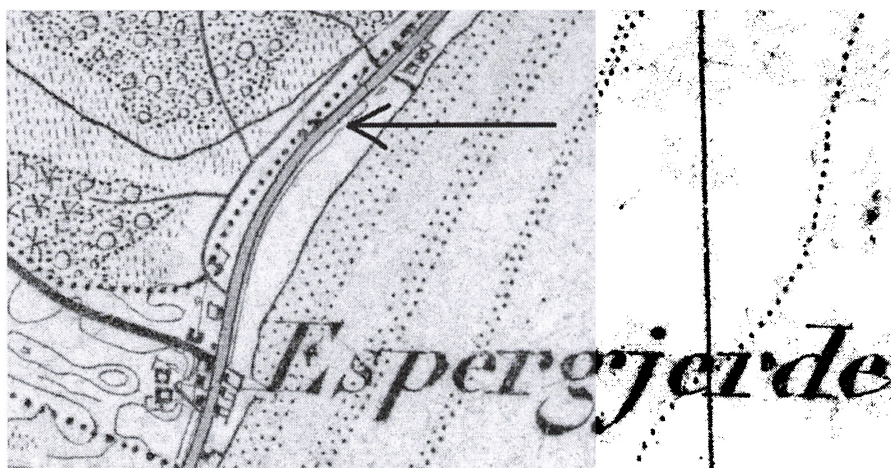
Men historien starter den 4. april 1856, da statskassen solgte ud af sine ejendomme i Espergærde. Denne dag var fastsat m.h.p. at bortauktionere fem "byggepladser" eller byggegrunde, som man vil sige i dag. Byggegrundene blev solgt med den klausul, at der inden to år fra auktionsdagen skulle bygges en ejendom på grunden – en ejendom, der mindst skulle kunne forsikres for 200 rdl.

De fem byggegrunde blev solgt hver for sig, og byggegrund nr. 4 fik hammerslag på 38 rdl. efter bud fra smed Jens Peter Sandberg i Rørtang.

J. P. Sandberg var født i Landskrone (forsvensket til Landskrona) i Skaane i 1825 og gift med Petronella Larsson (f. 1820 i Taarløse (Torrlösa) i Skaane). De udvandrede imidlertid til Danmark og slog sig ned i Snekkersten-området, hvor bl.a. en af deres døtre blev gift ind i Willumsen-familien i Snekkersten.

Mary-Hills opførelsesår

Imidlertid opstod der nogle juridiske forviklinger i forbindelse med auktionen, og ved en fornyet behandling i Kronborg Østre Birketingsret den 15. maj 1856 blev grunden overdraget til skibsklarer Sepke Petersen (eller Pedersen) fra Helsingør. Om denne skibsklarer kendes ikke yderligere, men det er uden tvivl ham, der har ladet

På dette kort over Espergærde fra 1862 ses tydeligt hvor lille fiskerlejet Espergærde var på den tid. De prikkede linjer viser byens grænser. Ud for pilen kan man ane, at der er aftegnet et hus lige vest for Strandvejen: „Mary-Hill“

Dette maleri af Vilhelm Petersen er et forarbejde til det billede, som i dag hænger på Marienlyst Museum. Billedet er malt i 1872 og Vilhelm Petesen har stået omtrent hvor kirkegårdens sydgærde er i dag. Han har så malet den udsigt, der var mod nord. Det store egetræ kan genfindes på nyere fotografier og stod lige syd for Egebæksvang Kirke. Midt i billedet ses således sydgavlen af „Mary-Hill“, medens husene længst ud mod Øresund lå nord for Egebækken - altså i Skotterup, således som det også fremgår af kortet på modstående side. (Maleri i privateje)

bygningerne opføre på grunden. Dels havde han jo bundet sig for at gøre det ifølge købsaftalerne fra 1856, dels fremgår det tydeligt af salgsbetingelserne fra december 1859, at ejendommen da solgtes med bygninger.

Vi kan derfor nu konstatere med sikkerhed, at ejendommen ikke kan være opført i "det mærkværdige år 1848", således som vor

hjemmelsmand ifølge Reumert forklarede – men mere sandsynligt 10 år senere, nemlig i 1858.

Den nye ejer i december 1859 var – temmelig usædvanligt for den tid – en kvinde. Hun hed Sidsel Kirstine Petersen og boede på Frederiksberg. Hun var egentlig født Lund og havde været gift med afdøde destillator Hans Petersen. Han må have efterladt hende en pæn sum penge, siden hun

havde råd til at købe denne ejendom. Om hun har boet i huset vides dog ikke. Hun døde omkring 1878-79 og det er muligt at hun har ladet huset udleje, således som "den gamle fisker" fortæller om i Reumerts erindringer:

En pogeskole i bygningen

"I sin første Periode tjente Huset som Sognets Skole. Og at dette er rigtigt nok, har jeg selv erfaret. Jeg har mødt mange Fiskerfolk og Bønder derude, baade af Hankøn og Hunkøn, som har bevidnet, at de fik deres første Lærdom paa Mary-Hill. Plads har der været nok af. Huset rummer ti Stuer, iblandt dem én, der mageligt har kunnet tage et halvhundrede Børn paa Samvittigheden."

"Sognets skole" er en sandhed med modifikationer. Faktisk har det ikke været muligt at finde dokumentation for denne skoles eksistens i sognets arkiver. Og da der således næppe har været givet offentlige tilskud eller fripladser til skolen, kan det med stor sandsynlighed konstateres at en offentlig skole har det næppe været tale om. Men det kan naturligvis ikke udelukkes, at der har været pogeskole i Mary-Hill – men hvis det har fundet sted i bygningens første år, har det været en "madame", som man sagde dengang, der mod en beskeden betaling underviste de mindste børn – pogene. Den nærmeste egentlige sogneskole var

for Espergærde-børnenes vedkommende i Snekkersten – på den nuværende Parkvej. Her var der offentlig 7-årig skole i perioden 1794-1897.

Mary-Hills velmagtsdage

Elith Reumert refererer flittigt videre af den gamle fiskers fortælling:

"Saa kom den Tid, da Stedet kom i Privateje. Ejendommen blev, i 1850'erne og derefter, levet ud til Standspersoner, der havde Lyst og Raad til at ligge paa Landet saa langt fra Hovedstaden. Sine meste straalende Velmagtsdage oplevede "Mary-Hill", da Enken efter den glade Verdensmand, General, Kammerherre Rømeling, Frederik den 7des bekendte Kavalér, havde indlogeret sig her med Ekvipage og Domestikker. Med Stolthed fortalte den gamle Fisker mig om disse flotte Espergærde-Sommere, naar de kongelige Kareter kom farende fra Nord og Syd og rejste Støvskyerne paa den sletholdte Strandvej, indtil de standsede op udenfor Kammerherreindens Bolig, hvor hun stod i Havelaagen og nejede dybt for de højeste Herskaber, mens de røde Kuske og Tjenere pyntede op i Landskabet."

At huset skulle have været i offentlig eje er ikke korrekt og at der var lejet ud i 1850'erne kan jo ikke passe, da det ikke blev bygget førend omkring

„Mary-Hill“ fotograferet i november 2004 - set fra nordøst. Huset har igennem mange år været gulkalket, men af Elith Reumerts beretning fremgår det, at huset i 1891 var hvidkalket. På Vilhelm Petersens maleri (se forsiden) har huset dog en helt tredje farve.

1858. At det var lejet ud til standspersoner kan imidlertid meget vel passe. Det var et fænomen, der allerede kendtes længere syd på langs Øresundskysten, og som langsomt bredte sig nordpå. Den omtalte kammerherreinde Rømeling, er imidlertid lidt af et mysterium. Den omtalte *”glade verdensmand, general og kammerherre Rømeling”*, der skulle have været Frederik den VII's bekendte Kavalér, kan næsten kun være kammerherre, generalmajor Hans Henrik Rømeling (1770-1840),

der i 1830'ernes København dels var Frederik VI's adjutant, dels var kendt for at have et meget udsvævende privatliv. Han kendte også den unge prins Frederik, der senere skulle blive kong Frederik VII. Men der er et problem: Hans Henrik Rømeling var ugift – så hans enke kan umuligt have boet i Espergærde.

Forklaringen kan imidlertid være, at både den gamle fisker og Reumert blander to personer sammen. Hans Henrik Rømeling havde nemlig ikke

mindre end to brødre, der også begge blev kammerherrer og generalmajorer. Det var hhv. Johan Berent Rømeling (1764-1830) og Carl Rømeling (1769-1839). Begge var gift og deres enker levede begge i den periode, hvor Mary Hill eksisterede. Men om det var Johans enke Christina f. von Witzendorff (1781-1863) eller Carls enke Anne f. Neergaard (1779-1863) kan ikke afgøres med den information, som kan læses ud af Reumerts beretning.

Den svenske ingeniør, Hermann Östrand ejede to ejendomme på Øresundskysten - den ene var Mary-Hill i Espergærde.

Den første svenske ejer

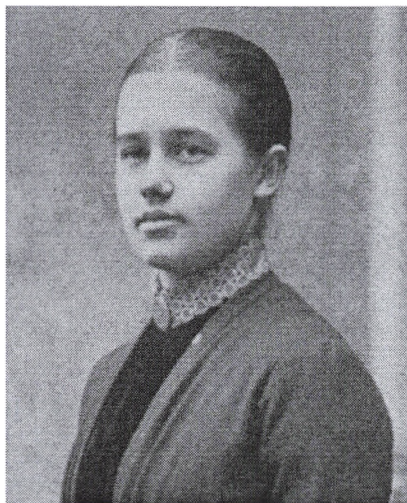
Elith Reumert fortæller herefter, at huset senere var lejet ud til "Lejere af mere gemen Kvalitet" og at Huset i adskillige Sommere var sunket ned til at være Pensionat.

Udlejning af huse på den tid kan desværre ikke efterspores i dag. Ingen offentlige arkiver registrerede den slags – så vi kan desværre ikke i dag efterspore hvem disse personer af "mere gemen kvalitet" var!

Vi kan derimod konstatere med sikkerhed, at efter ejerinden, Sidsel Kirstine Petersens død den 16. april 1875, så blev huset i 1879 solgt til en svensk ingeniør fra Helsingborg. Han hed Hermann Östrand og havde flere forbindelser til Øresundsområdet. For det første havde han som ingeniør medvirket ved jernbanebyggerier i Helsingborg og omegn og for det andet havde han

hentet sine hustru fra den kendte helsingborgske kornhandler, rådmænd og konsul Petter Olssons børneflokk. Hermann Östrands hustru hed således Maria Olsson og ægteparret kendes også fra en anden ejendom i nærheden, nemlig "Øresundslust" (Strandvejen 262 A) i Skotterup, som Hermann Östrand ejede fra 1881 til 1907.

Ejendommen bestod dengang ikke blot af matr. nr. 4 d (hovedparcellen), men også af matr. nr. 4 l og dertil købte Östrand tillige matr. nr. 4 v og 4 ø.

Hermann Östrands hustru var datter af den meget kendte helsingborgske konsul, Petter Olsson, som også havde sommerbolig i Skotterup.

Hermann Östrand og hustru boede således til daglig i Helsingborg, og anvendte blot husene i Danmark til sommerophold. Meget tyder på, at det mest var "Øresundsløst", der blev anvendt til dette formål, og det er derfor meget sandsynligt, at "Mary-Hill" blev udlejet til landligere eller ligefrem blev anvendt til pensionat, således som den gamle fisker fortalte.

Begivenhederne i 1891

Allerede i 1886 solgte Östrand imidlertid atter "Mary-Hill" – og det var også til en svensker. Det var af denne sidstnævnte person at skuespilleren og forfatteren Elith

Reumert købte ejendommen. Om hele forløbet beretter Elith Reumert:

"Vi havde i Ferien 1891 lejet os ind i Espergærde i et lille Hus, der ejedes af en ældre Enkemadam, der var saa nærig, at vi maatte købe et Par af Stikkelbærbuskene i hendes Have, da hun fra sit Udkig i Gavlvinduet havde opdaget, at vore Børn af og til nappede et Bær i Forbifarten. Vi befandt os bedst, naar vi var udenfor Madammens Skudvidde, og vi gik snart ud paa Spejderi for at finde et behageligere Logis for den paafølgende Sommer.

Og saa havde vi da faaet Kig paa et Sted, der laa i Nærheden, og som havde vakt vor Nysgerrighed. Det var en stor straatækt Vaaning, beliggende paa Strandvejens Landside. Det lignende det, man plejer at kalde en Parcel; men betragtede man den med Velvilje, syntes man, at den saa ud som en hyggelig Præstebolig. Den havde en bred Indkørselsport, og den ene Sidelænge rummede, efter hvad vi kunde gætte os til, baade Stald, Vognremise og Vaskekælder.

Stedet laa næsten skjult bag Frugt- og Løvtræer af en ret ærværdig Alder, og fra Gaardspladsen, der var belagt med toppede Brosten, halvt gemte under frodig Ukrudt, førte en Laage lige ind til den smukke Skov Egebæksvang, og da Jorden

ligeoverfor, paa Søsiden, var en nøgen Mark, havde man fra Huset en vid Udsigt over Sundet, - en ideal Beliggenhed!

Men mest af Alt vakte det vor Opmærksomhed, at Stedet syntes at være ganske forladt, overladt sig selv uden ringeste Røgt og Pleje, forglemt af baade Guder og Mennesker.

Igennem den tætte Hæk mod Landevejen kunde vi hist og her titte ind til de hvidkalkede Længer og Haven. Intet Levende var at se. Alle de mange Vinduer var tillukkede, nogle af dem dækkede af falmede og lidt plettede Rullegardiner med paatrykte Billeder, der forestillede Ridderslotte og arkadiske Hyrdescener. Som forstenet i Ensomhed og evig Taushed laa Huset hen, fortryllet og fortryllende, omgivet foran og paa begge Sider af en Have, fra hvilken Øxe, Sav og Sax havde været banlyst i lange Tider. Vildt voxede Træer og Buske, Vinrankerne væltede sig i tykke, indfiltrede Bundter henover Mure og Gavle, og det alenhøje Græs var fra den store Midterplæne i Tidens Løb spadseret ud og havde bidt sig fast i Gangene.

Hvem i Himlens Navn var Ejer af dette Stridberg'ske Eventyrhus? Hvorlænge havde det mon ligget saaledes hen i sin Tørnerosedrøm? Slumrede mon en Prinsesse derinde

bag de høje Træer og de nedrullede Gardiner – og hed maaske Prinsessen Mary? Paa den hvide, fremspringende Frontespice stod jo Navnet "Mary-Hill" malet med sorte, lidt Forvittrede Bogstaver."

Spøgelseshuset

Efter denne poetiske beskrivelse af huset, fortæller Elith Reumert videre om sit møde med den gamle fisker:

"- Men hvem ejer da Stedet nu?, spurgte jeg.

- Ja, det maa Fanden vide, svarede han. Nogen siger, at det er en svensk Skrædder, der er brændt inde med det ved Mageskifte, og saa sitter han jo for langt borte til at passe det og faa det lejet ordentligt ud. Nu har det staaet uden Beboelse i de sidste Aar. Farligt ser det ud. Maarene kryber ind gennem Straataget og laver Familiespektakler oppe paa Lofterne, saa man om Natten kan høre dem helt ud paa Landevejen. Det er vel derfor, de kalder det Spøgelseshuset. Der er Ingen, som kerer sig om det, undtagen at Æblerne og Pærerne derinde natyrligvis hvert Efteraar bliver stjaalet ærligt og redeligt ned fra Træerne. En skøn Dag falder Kassen sg'u sammen af sig selv, hvis Skrædderen ikke kommer og gør i stand paa'et."

Således berettede den gamle fisker altså til Reumert. Vi skal senere se, at han gættede en hel del, men at den

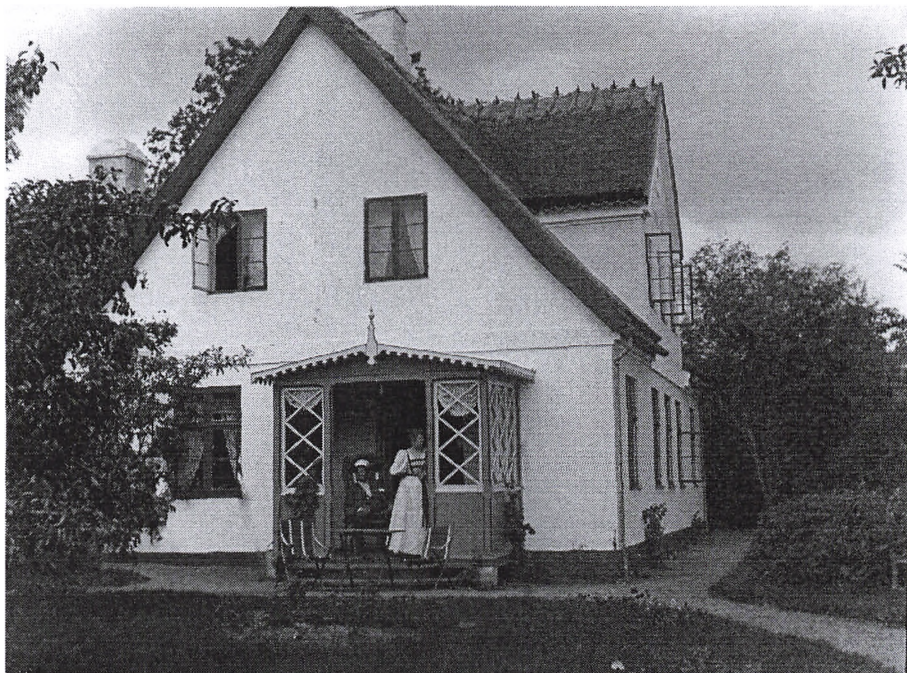
trods alt var en kerne af sandhed i beretningen. Reumert fortæller videre:

"Efter den Besked voxede vor Interesse for Stedet endnu et Par Grader. Vi kunde ikke længere nøjes med at kigge udefra men besluttede at forcere Fæstningen og vække den slumrende Prinsesse. Herregud – Skrædderen sad jo vel forsvarligt oppe i Sverrig!

Og saa sprang vi fra Skovgærdet ned paa Gaardspladsen og stod midt inde i Paradiset. Javist trængte Murene til Kalkpuds, Træerne til Gravning, Græsset til at slaa's og Vinrankerne til Beskæring – men dejligt, dejligt var der herinde i dette ensomme Drømmeland!

Det forladte hus "erobres"

Vi stod betagne og saa os omkring. Det var en Jungle i det Smaa, et Stykke jomfruelig Jord, flyttet til

Athalia og Elith Reumert fotograferet på den veranda, som de allerede brugte inden de overtog huset i 1891. Verandaen er sidenhen erstattet med halvrund tilbygning. Foto ca. 1895.

Danmark fra fjerne, tropiske Egne, hvor Mennesker og Planter gror, som de har Lyst. Var det ikke Synd og Skam at tæmme alle disse Vildskud? Var en moderne Have med friserede Buske, artige Blomster i Rad og Række og med grusede Gange saa skøn som denne, og var det ikke næsten formasteligt at bryde den dybe Fred? Pyt med det Hele! Vi strøg Sentimentaliteten af os og lo over vores egen Frækhed. Vi tog ugenert Plads paa et Par møre Træstole i den hyggelige Veranda, der var halvt dækket af blaa Clematis og Aristolochiaens brede Blade, og saa gennem de morsomme, forskelligfarvede Ruder udover Haven, hvor Blomsterne groede vildt mellem hverandre i et broget, planløst Mosaik. Derpaa lagde vi os ude i Plænen høje Græs og svor paa, at her vilde vi tilbringe flere Timer daglig, langt borte fra vores nærige Værtinde og hendes skaldede Stikkelsbær! Og til sidst tittede vi gennem Vinduerne ind i Stuerne, hvor vi i Halvmørket skimtede en Mængde Møbler, der stod hulter til bulter – aabenbart Efterladenskaber fra Pensionatsaarene. Og gennem en smal Rude i Sidelængen kiggede vi ind til en Staldrum med to Baase, Foderkasse og en Dør til et Karlekammer. Det var jo et helt Landsæde!

I en Uge opholdt vi os det meste af Dagen paa Skrædderens Gods i

Herlighed og Glæde, akkurat som om det var vores eget. Men – ak! – pludselig blev Porten til Paradiset lukket i Laas for os.

En smuk Morgen i Juli, da jeg var paa Vej til min Veranda, hændte det, at jeg paa Afstand opdagede en Mand inde paa Grunden. Med sine korslagte Arme hvilende paa Havelaagen stod han, overlegent og frækt, og slikkede Solskin, som om det hele var hans! Det var et ubehageligt Syn! Hvad Pokker var det for en Herre? Hvad havde han her at bestille? Det skulde da ikke være Skrædderen, der var sejlet over Sundet for at gøre sine Rettigheder gældende!

En ny lejer for sommeren

Jeg nærmede mig med tøvende Skridt og tog Maal af Personen. Han saa flot ud og lignede aldeles ikke en svensk Skrædder. Lidt efter syntes jeg at skulde kende ham, nej, jeg vilde ikke tro mine egne Øjne – og — alligevel – jo, saamænd var det ham – Oberstlieutenant Rist, den udmærkede Forfatter! Han smilede, han vinkede med Haanden til Goddag, og et Øjeblik efter stod jeg ved hans Side.

Under gensidig Munterhed gav vi hinanden Forklaringen paa den overraskende Situation. Jeg fortalte ham om mine ulovlige Indbrud, og han om, hvorledes han med fuld Ret

Oberstløjtnant og militærhistoriker Peter Frederik Rist (1844-1926) lå i en lang periode i garnison i Helsingør. Han havde en betydelig produktion af historisk-litterære værker, og blev meget populær både i militære som i civile kredse. Det var ham, der i 1891 lejede Mary-Hill for næsen af familien Reumert.

slikkede Solskin bag Havelaagen. Dagen før havde han lejet "Mary-Hill" for hele Sommeren efter et Avertissement, som den svenske Skrædder, gennem en Tillidsmand i København, altsaa endelig havde bestemt sig til at sætte i Avisen, for dog engang at redde sig en Smule Penge af sit tvivlsomme Aktiv.

Det var den billigste Husleje, Rist i sit Liv skulde betale for sin Sommerresidens – 200 Kr for 10 Værelser, Møblement, stor Have og Hestestald. Leve alle svenske Skræddere."

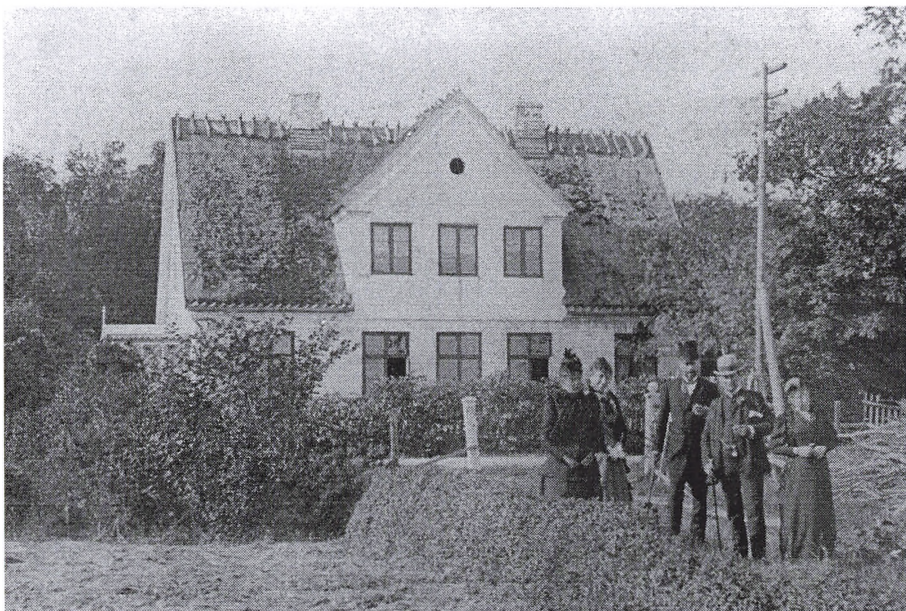
Reumert byder på huset

Under en efterfølgende Turné i Jylland traf Elith Reumert sin økonomiske rådgiver, en bankdirektør fra Holstebro, der straks anbefalede Reumert at købe ejendommen. Tilmed tilbød han Reumert at låne pengene, da han ikke regnede med at Reumert havde kapitalen til købet. Reumert fortæller:

- *Hvad mener Du da, at jeg nu skal foretage mig?, spurgte jeg aandeløs.*
- *Naar Du kommer tilbage til København, ser Du strax at faa fat paa Skrædderens Adresse. Og saa gør Du ham et Tilbud.*
- *Hvor stort?*
- *Ja – det er saamænd omtrent ligegyldigt, hvad Du byder ham. Stedet bli'r Dit. Du kan jo byde ham – lad os sige 6200 Kr. Det er et grinagtigt Tal, men det lyder tilforladeligt, og han slaar øjeblikkeligt til.*

Min Ven Bankdirektøren fik Ret. Akkurat otte Dage efter afsendte jeg en Formiddag fra København til Hr. Skræddermester Nielson i Stockholm et Telegram med følgende Ordlyd: Jeg bjuder Eder 6200 Kroner för Eder Villa "Mary-Hill" i Espergærde.

Og inden Aften havde jeg Svaret: Edert Anbud mottaget och godkännes. Villan kan Ni således genast övertaga.

„Mary-Hill“ fotograferet ca 1895 med en gruppe personer på den grund, der lå overfor huset. Grunden var - som Reumert beskriver - dengang ubebygget og sikrede udsigten fra Mary-Hill ud over Sundet. Siden er der på denne grund bygget en stor ejendom, „Villa Solblink“ (Strandvejen 143 D). Af personerne på billedet kendes kun Athalia (nr 2 fra venstre) og Elith Reumert (nr 4 fra venstre). Bemærk i øvrigt at husets navn på dette tidspunkt ikke optræder på dette foto - skønt Reumert skriver, at det stod på frontispicen, da han købte ejendommen. Husets navn er i øvrigt også en gåde. Hvem var Mary og hvorfor „Hill“ - der er jo ingen bakke her?

Den svenske "skrædder"

Dermed var Elith Reumert blevet "godsejer". Imidlertid er der nogle ting, der ikke helt passer hvad angår handlen med "den svenske skrædder". Her må Reumert have husket forkert eller ligefrem digtet et svensk navn, for navnet var ikke Nielson og faktisk var den gamle fiskers påstand om at svenskeren var

skrædder heller ikke korrekt. Han havde heller ikke overtaget huset ved mageskifte og endelig boede han ikke i Stockholm, om end kun 5 km derfra.

Da Hermann Östrand solgte "Mary-Hill" i 1886 var det ganske rigtigt til en landsmand, men mandens profession var, som nævnt, ikke

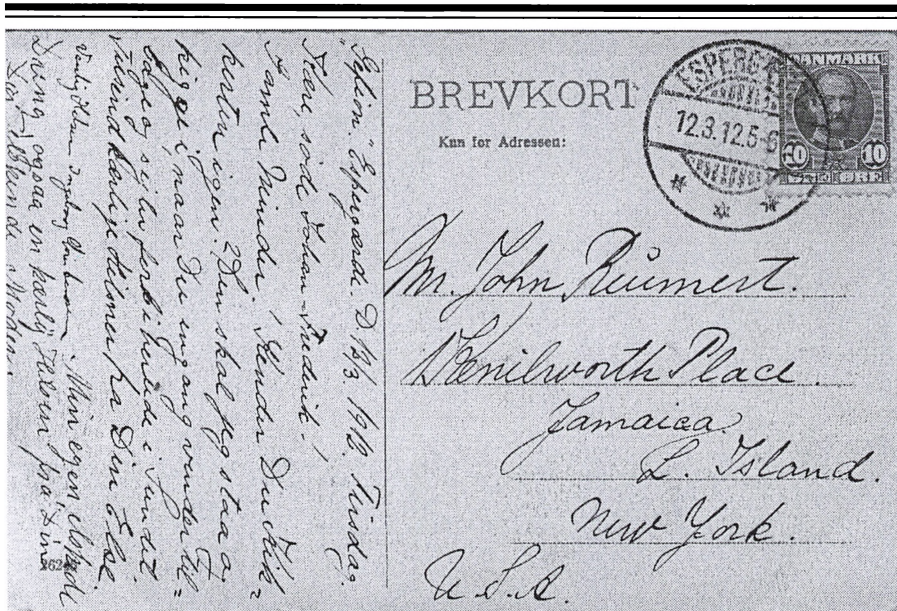
skrædder, men derimod organist. Hans navn var heller ikke Nielson, men Julius August Örtegren. Huset blev i 1886 solgt i ren handel og Örtegren boede i en forstad til Stockholm ved navn Sundbyberg. For god ordens skyld skal nævnes, at da han handlede i 1891 med Reumert skete det ved en befuldmægtiget. Han hed imidlertid heller ikke Nielson, men

Pettersson. Derimod er salgssummen på 6.200 kr. ganske korrekt – og det må siges – på den tid – at være en forholdsvis lav sum for så stor en ejendom. Af Reumerts beretning lyder det som om, at ejendommen ved et tilfælde var havnet i en fattig svensk skrædders eje – men faktisk var det slet ikke tilfældet. Örtegren var nemlig ikke bare organist, han var også folkeskolelærer og så ejede han rent faktisk et privathospital i Sundbyberg.

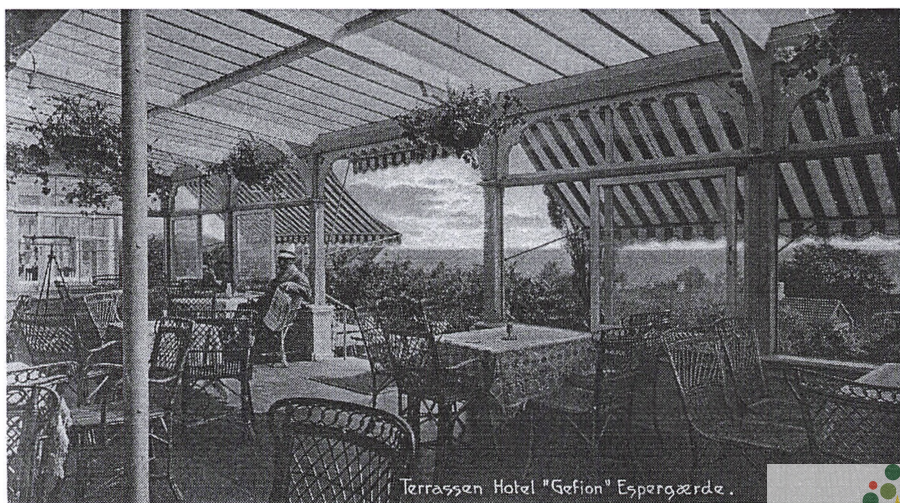
Bygningen af hospitalet var indledt i 1891 og havde sindslidende som patienter. Hospitalets navn var "Tufvan", men p.g.a. en kedelig historie om en fejlagtig tvangsindlæggelse i 1892 ændredes navnet til "Solna Sjukhem". Senere overgik ejerskabet til et konsortium af læger, men der er vel næppe tvivl om, at Julius Örtegren i sommeren

Athalia (1858-1952) var født Flammé og var balletdanserinde på Det kgl. Teater indtil 1893. Eliith Reumert (1855-1934) var kgl. skuespiller i perioden 1876 til 1912. (Foto fra 1890'erne)

Dette postkort er sendt til Athalia og Eliths søn, Johan-Frederik, der i 1911-12 opholdt sig i New York. Det er søsteren Else, der har skrevet kortet. Hun omtaler bl.a. Hotel Gefions kikkert som skimtes længst til venstre på postkortets billedside herunder. Den skulle hun se i, når broderen vendte hjem og stod ned gennem Sundet ud for Espergærde. Postkortets stempel viser i øvrigt at familien Reumert har opholdt sig på Gefion i vinteren eller det tidlige forår 1912.

Også dette postkort er sendt til Johan- Frederik Reumert, medens han opholdt sig i USA. I teksten spørger Athalia og Elith Reumert om sønnen kan genkende stedet på billedet. Det var sandsynligvis et retorisk spørgsmål - familien var flittige gæster på de lokale hoteller og kroer. (Postkort stemplet 28. aug. 1912)

1891 har haft rigeligt at gøre med sit byggeri, så tilbuddet fra Reumert har sikkert været velkomment midt i arbejdet med det store projekt.

"Den 80-årige fisker"

Også "den 80-årige fisker" skal lige have et par ord med på vejen. En gennemgang af indbyggerne i Espergærde fiskerleje ved folketællingen året før den beskrevne sommer, afslører ingen 78- eller 79-årige fiskere eller tidligere fiskere i Espergærde. Den ældste med dette erhverv var den dengang 72-årige Lars Rasmussen, fhv. fisker og født i

Espergærde. Da folketællingen skete den 1. februar 1890 kan den gamle fisker maksimalt have været 74 år da Reumerts samtale med fiskeren foregik i juli 1891!

Reumerts erindringer er først nedskrevet og udgivet i 1931, så det forklarer antagelig de mange erindringsforskydninger, som beretningen indeholder. Men samtidig viser det også hvor forsigtig man skal være med at tro på detaljer i selv anerkendte forfatters fortællinger.

Poul Reumert (1883-1968), der her er fotograferet sammen med sin fader, tilbragte sin ungdomsommere i Espergærde. Senere skulle han følge i sin faders fodspor og blive en berømt og anerkendt skuespiller.

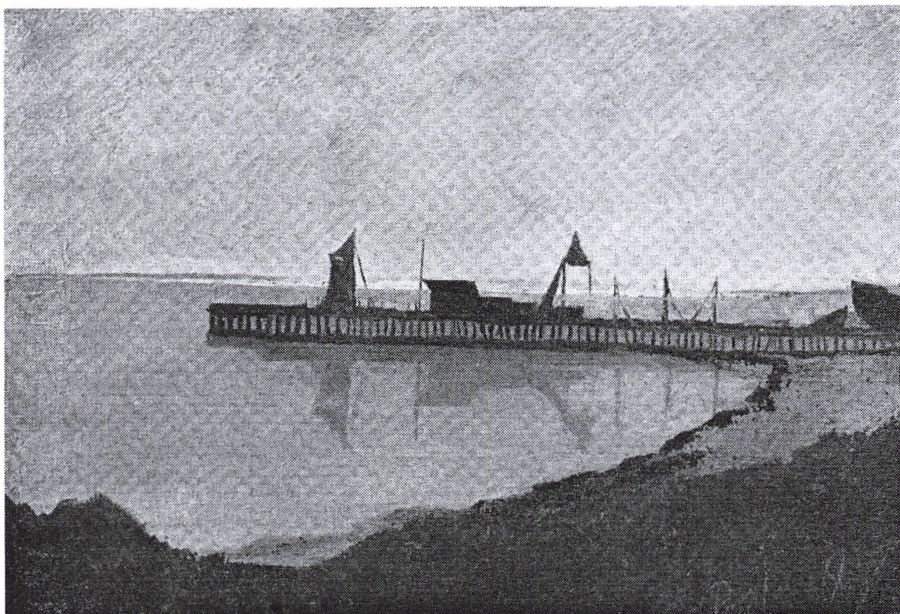
Mary-Hills indre i sommeren 1891

Ikke desto mindre skal endnu et afsnit af Reumerts erindringer gengives her, da de giver et meget godt billede af hvorledes Mary-Hill tog sig ud dengang i 1891:

"Før sommeren 1891 endnu helt var forbi, og efterat Familien Rist var flyttet tilbage til København, tog vi vort nye Feriehjem i retmæssig Besiddelse. Rygtet om den latterlig

ringe Købesum, for hvilket det store Hus med sit omfangsrige Jordareal var blevet solgt, vakte selvfølgelig rundt omkring den heftigste Misundelse. Paa de Betingelser vilde jo Enhver have købt! Og længe varede det ikke, før jeg fik favorable Tilbud om at sælge. Underhaanden blev det mig meddelt, at Frelsens Hær for det nettede Overbud af 4000 Kr ønskede at erhverve Stedet til Brug som nordsjællandsk Hospital. Jeg modstod med Heroisme de søde Lokketoner. Og især efterat vi grundig havde ransaget de Vognmandslæs af Bohave, der var fulgt med i Købet, maatte vi sande min Vens Ord om, at vi havde gjort en indbringende Forretning. Det Pensionat, Huset efter Sigende havde rummet, kunde vi, hvad

Møblementet angik, strax have sat paa Benene igen. Der var Stole i Snesevis, Sofaer og Borde, Senge, Skabe og Kommoder og foruden to smukke Pillespejle et Utal af smaa Toiletspejle, Tæpper og Skamler og pæne Billeder i Guldrammer. Men mest af Alt maatte vi undres over en mægtig, gammel Buffet af det fineste Mahogni, et Møbel om hvis Sjældenhed der snart gik Frasagn lige ind til Hovedstaden. Og en Dag

Poul Reumert havde flere kunstneriske talenter. Under sit sommerophold i Espergærde i sommeren 1897 malede han således dette maleri af Espergærde Havn. Han var da kun 14 år gammel.

fik jeg Besøg af en bekendt københavnsk Overretssagfører, der samlede paa den Slags og strax bød mig 150 Kr. for det snurrige Monstrum. Dét var jeg svag og pengegridsk. Jeg lod det ryge. Og Overretssagføreren har siden betroet mig, at efter den Overhaling han gav det, blev det ærlig sine 500 værd!

Mary-Hills anden glansperiode

Det var altså kun som sommerhus, at familien Reumert skulle anvende "Mary-Hill". Og allerede samme sommer havde familien besøg af flere

af den tids kendte personer, bl.a. skuespilleren Olaf Poulsen og forfatteren William Bloch, der begge boede i Fredensborg. I den efterfølgende sommer fik Mary-Hill besøg af skuespillerparret Ludvig og Louise Phister, som havde deres landsted i Hellebæk. Også landliggerparret fra Tibberup, kontreadmiral Urban Gad og hans hustru, forfatterinden Emma Gad, var blandt husets gæster, foruden bl.a. biskoppen over Sjællands Stift, B.J. Fog og dennes hustru Fanny f. Münter samt den kommanderende dans

Lufffotoet på modstående side er fotograferet i 1938. Ejendommen var da ejet af fru J.M. Wissing, der døde samme år. Den „urskov“ som Elith Reumert beskrev haven som i 1891 - er der her endnu rester af i form af de store, gamle træer. (Foto i Det Kgl. Bibliotek)

general, Johannes Z. Schroll. Begge de sidstnævnte lå også på landet i Espergærde i 1890'erne.

Elith Reumert og hans hustru balletdanserinden, Athalia Flammé, fik flere børn. Den mest kendte er jo uden tvivl skuespilleren Poul Reumert, f. i 1883. Han var m.a.o. et af de børn, der i sommeren 1891

havde hugget stikkelsbær hos den nærige madame, som familien havde indlogeret sig hos. Men derudover skal her også nævnes sønnen, Johan-Frederik (f. 1889), der uddannede sig som instrumentmager og datteren Else (f. 1886), der senere giftede sig med grosserer Knud Aage Schaltz.

Da dette foto blev taget i starten af 1960'erne havde en tidligere ejer påmalet det famøse årstal 1848 på husets facade - ukritisk taget fra Elith Reumerts erindringer. Vi ved nu, at årstallet skulle have været 1858.

Ejerne igennem 1900-tallet

Sidstnævnte blev tilgodeset ved at hun skulle overtage Mary-Hill, hvilket hun gjorde allerede i 1918, skønt forældrene endnu levede på den tid. Elith Reumert døde i 1934 medens Athalia Reumert først døde i 1952. Else Schaltz ejede ejendommen frem til 1933, da hun solgte til fru J.M. Wissing, som imidlertid døde i 1938. Året efter solgtes ejendommen til maskinmester H. P. A. Nielsen. Fra 1953 til 1983 var ejendommen i familien Merners eje, derpå ejet af Hans Peter Kurs og fra 1997 af Henriette K. B. Andersen gift med advokat Jan Schøtt-Petersen.

Herunder:

„Mary-Hill“ set fra syd, nov. 2004.

Trykte kilder:

Elith Reumert: „Fra Livet og Theatret“ (1931)
 Poul Reumert: „Teatrets Kunst“ (1963)
 Alf Åberg: „Konsul P. Olsson“ (1953)
 V. Richter: „Den danske Militæretat 1801-1894“ (1977)
 Birger Mikkelsen: „Konge til Danmark“ (1982)
 „Adelsaarbogen 1972-73“
 „Blaa Bog“ - diverse årgange
 „Dansk biografisk Leksikon“
 „Dansk Biografisk Haandleksikon“

Utrykte kilder:

„Skøde- og Panteprotokoller“ i Landsarkivet for Sjælland.
 „Realregister for Tikøb Sogn“ i Landsarkivet for Sjælland.
 „Tingbøger“ ved Civildommerembedet i Helsingør.
 „Folketælling1891“ i Rigsarkivet
 Diverse materiale i forfatterens arkiv.

Ewaldsparken

- en ny bypark

Af: Jan Arnt, arkitekt MAA

Historisk Forening er sammen med Kommunens Parkafdeling, Ewalds Vejlaug og Borger & Grundejerforeningen (B&G) i fuld gang med planlægningen af en mindre bypark på hjørnet af Ewaldsvej og Stokholmsvej. Historisk Forenings interesse er, at skabe et rart åndehul i Espergærde samt bidrage til udviklingen af et historisk hjørne i byen, så der kan skabes bedre rammer for "Ewaldstenen". Ja faktisk ser det ud, som vi kan få skabt en lille mindelund omkring stenen.

Baggrunden for projektet

På området har der gennem de sidste mange år været en nedslidt boldbane samt lidt buske og træer. At der nu kan skabes en lille bypark af højere kvalitet skyldes, at kommunen er ved at etablere et større (450 m³) forsinkelsesbassin på kloaksystemet, der har det positive formål at reducere mængden af urensset kloakvand i Søbækken og videre ud i Øresund. Hovedparten af dette tekniske 450 m³ anlæg graves ned i jorden og skal tildækkes. Kommunen skal derfor

alligevel retablere området, hvorfor økonomien stort set er på plads.

Parken skal have et navn.

Det stod hurtigt klart, at området ikke havde noget fast navn, hvilket var uheldigt og medvirkende til, at området hidtil har levet sit eget anonyme liv. Arbejdsgruppen blev derfor hurtigt enige om, at døbe arealet for "Ewaldsparken", da den ligger ved Ewaldsvej og da Ewaldstenen allerede står ude på vejhjørnet. Arbejdsgruppen er derfor sideløbende i gang med en ansøgning til kommunen, om parkens officielle navn kan blive: "Ewaldsparken".

Begrundelsen for navnet er bl.a. at ære digteren Johannes Ewald, der boede på området fra 1775 til 1777 og her bl.a. skrev "ode til Sielen". Ewald er dog nok mest kendt for ordene til kongesangen. Navngivningen af den nye bypark sker dog også for at markere, at området nu er en integreret geografisk og historisk del af byen.

Arbejdsgruppen har inddelt parken i følgende 4 delområder:

1. Mindelunden og Ewaldstenen.
2. Voksen området mod nord
3. Mellemområdet
4. Børneområdet mod syd

1. Området omkring Mindelunden og Ewaldstenen

På hjørnet af Stokholmsvej og Ewaldsvej fjernes hækken, så der kan føres en bred sti ind til Ewaldstenen, der samtidig flyttes 5-6 meter ind i parken. For at give mindestenen mere karakter er den foreslået opstillet på en cirka 70 cm blød forhøjning, hvor den i dag står direkte på jorden. Disse indgreb har til formål at åbne parken ud mod vejen og således at man fra

Allerede før området blev offentligt blev arealet brugt af børnene til at lege på - som på dette foto fra slutningen af 20'erne. I baggrunden ses Lindegaarden - hvor der blev drevet købmandsforretning.

vejen kan se ind på mindestenen og anlæg.

Gruppen har desuden foreslået, at hovedparten af de eksisterende høje nåletræer fældes og at der tyndes ud i den øvrige beplantning, så mindeområdet ikke ligger i skygge som i dag.

Da området kommer til at ligge lyst, er samtidig foreslået, at der opsættes 2 bænke, så man kan sidde i solen og meditere over "Mindestenen på sin lille Høj" og samtidig have det store overblik ind over parken.

Holger Dahl og jeg har forelagt disse ideer for skaberen af mindestenen Carl Otto Johansen, der har samtykket og udtrykt stor tilfredshed med, at stenen hæves og trækkes lidt tilbage, så man kan sidde i fred og ro og se på relieffet af Johannes Ewald og læse indskriften "Her boede Johannes Ewald 1775-1777" og "På dette sted laa Søbækhuset" og nederst en tekst, der henviser til, at her blev "Ode til Sielen" skrevet.

Lidt om Ewaldstenen, som er et nationalt monument

Det var gårdejer Gunnar Aage Hagemann, blandt andet ejer af Søbækgaard, der skænkede stenen i 1942 til den nette sum af ca. 400,- kr. En anden af områdets mere velstillede og kendte personer tømrermester Harald Tjellesen skænkede grunden. Det vil sige, det gjorde han i første omgang, men senere opstod der en

del komplikationer, da han ikke ville give skøde på grunden. Det var også samme Tjellesen, der så skammeligt fjernede Lindehøjen, der muligvis var en gammel jernalderhøj, da han opførte den lange gule beboelsesblok, der i dag hedder Sing Sing.

At mindstenen overhovedet er rejst skyldes kommunelærer Arne Meyling, der i 1941 blev virkelig fortørnet over, at Lindehøjen (også kaldet Ewaldshøjen) blev fjernet. Meyling foreslog derfor, at man i stedet for den gamle og historiske Lindehøj kunne opsætte en "Nordisk kampesten ved Vejen". Dem, der kender hans pædagogiske sindelag, vil også nikke genkendende til hans supplerende bemærkninger, at denne nordiske kampesten kunne "øve sin skjulte virkning på Sindet".

Ved Grundejerforeningens generalforsamling samme år fik Arne Meyling afgørende opbakning og der blev i september 1941 nedsat et udvalg bestående af gartner C.V. Hansen, muremester Einar Andersen og naturligvis Arne Meyling. Året efter i september 1942 er stenen næsten færdig, men der opstår alvorlige problemer. Harald Tjellesen havde godt nok lovet, at stenen kunne placeres på hans grund, men nu ville han ikke give skøde på grunden, hvilket naturligvis betød, at en ny ejer ved ejerskifte kunne forlange stenen fjernet.

Billedhugger Carl Otto Johansen ses her under arbejdet med at hugge stenen i 1942.

Efter diverse bryderier mellem Tikøb Sogneråd og Tjellesen erhvervede kommunen hjørnegrunden og stenen bliver i december 1942 flyttet til den nyerhvervede grund, hvor den beskyttes med træplader indtil afsløringen den 27. juni 1943.

At stenen blev rejst netop under Anden verdenskrig er ikke en tilfældighed, men er et smukt

eksempel på den åndelige modstandskamp, der blev ført af mange almindelige danskere. Ved afsløringen deltog da også en meget stor del af Espergærdes befolkning og der blev afholdt følelsesladede taler bl.a. af professor Vilhelm Andersen fra Fredensborg og sunget sidste vers af Ewalds Kongesang "Kong Christian stod ved højen mast"

Naturligvis var der også skeptikere mod ideen bag Ewaldstenen. F.eks. skrev den lokale digter J. Anker-Paulsen i sommeren 1942 "Stenen vil aldrig komme til at tale til nutidens mennesker...ikke til skoleungdommen, som drysser forbi. Det er en naiv tanke. Hverken mennesker eller ungdom tænker på døde poeter." Langt hen ad vejen har han jo ret, men derfor kan man jo ikke tie fortiden ihjel, da mennesker higer efter at kende deres rødder, om ikke andet, så for at forstå nutiden.

Jeg drøftede i sommer dette problem med tidligere programdirektør Piet van Deurs, der vidst mest i sjov foreslog, at vi burde sætte musik i stenen. Så måske burde vi bede Carl Otto Johansen om at hugge et lille hul, så der kunne installeres en chip og fotocelle, der med passende intervaller kunne fremføre nogle toner af Ewalds kendte sange og digte. Man kunne også supplere med faldende og stigende lysstråler. Nu er ideerne i hvert fald givet videre.

Apropos emnet kunne man også overveje, at give de 2 nye bænke ved Ewaldstenen navne. Meylings bænk og Carl Ottos bænk er da 2 varme bud.

2. Voksen området

For at skabe et arkitektonisk element har arbejdsgruppen foreslået en pergola med slyngplanter mod Stokholmsvej og ned foran transformerbygningen. I Stadsgartnerens skitse er pergolaen desværre skrumpet betydeligt og er kun vist langs Stokholmsvej.

Syd for pergolaen opsættes enkelte bænke og der anlægges en petanque bane. I dette område er også foreslået, at der opstilles en eller anden form for kunst, da Espergærde stort set ingen offentlig kunst har. Dette kunstværk er desværre ikke med i stadsgartnerens skitse.

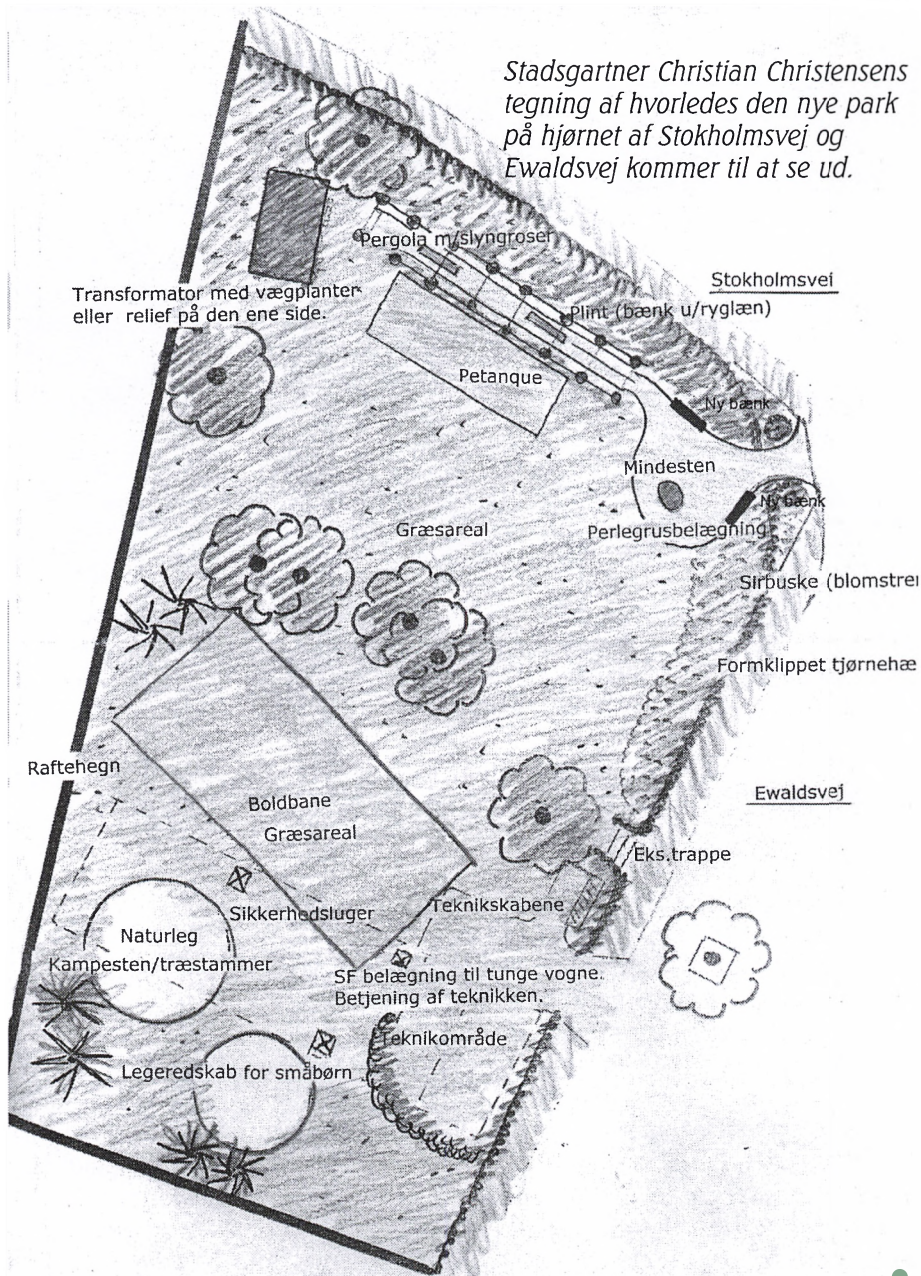
Transformerstationen af gule mursten er skæmmet af graffiti og bør skjules af beplantning ind mod parken, hvorfor arbejdsgruppen har foreslået, at der plantes vin op ad muren.

3. Mellemområdet

Den tætte lave beplantning, der i dag adskiller det nordlige og sydlige område tyndes kraftigt ud, hvorimod de store løvtræer bevares. For at hægte den sydlige og nordlige del af parken bedre sammen, er endvidere foreslået, at den lidt stejle skråning jævnes ud flere steder, så skråningen ikke laver en barriere.

Stadsgartner Christian Christensens
tegning af hvorledes den nye park
på hjørnet af Stokholmsvej og
Ewaldsvej kommer til at se ud.

Selvom det her er ret voksne børn, der har indtaget legepladsen på hjørnet af Ewaldsvej og Stokholmsvej, så viser situationen fra juni 1950, at der dengang var etableret legeredskaber på området. I baggrunden ses „Sing-Sing“, der opførtes af tømrermester Harald Tjellesen

3. Børne området.

Her etableres en boldbane med græsbelægning ligesom gruppen har foreslået en naturlegeplads med træstammer og hvor der på jorden udlægges en flis/bark belægning.

Da der ikke er råd til egentlig kunst, har vi foreslået, at der sættes nogle store marksten op. De kan i princippet placeres solitært rundt på arealet eller indgå i en "kunstnerisk" bearbejdet form. Arbejdsgruppen har bl.a. foreslået, at stenene lægges i en rundkreds. Stadsgartneren har om dette skrevet, at vi må drøfte kampestenenes placering i en cirkel nærmere, da han er betænkelig ved

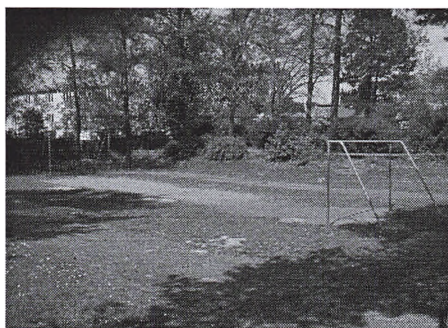
børnenes leg på stenene, da det kan gå ud over "tænder og knæ". Dette ene eksempel viser hvor svært det kan være, at udforme en lille bypark til alles tilfredshed.

Legeplads er ikke en ny ide.

Der har tidligere været legeplads på området. For dem der ikke er så gamle eller bare har glemt detaljerne, kan oplyses, at det daværende Tikøb Sogneråd i april 1946 behandlede et forslag om etablering af legeplads og at forslaget en måned senere blev vedtaget som en "Legeplads for mindreårige Børn" beliggende på matr. Nr. 11 ag af Mørdrup.

Det var nok ikke nogen helt dårlig ide, at udlægge legeplads og skabe ordnede forhold på området for i juni samme år ankede sognerådsmedlem Carl Nielsen over, at området henlå som en losseplads, hvor der var fyldt med rotter og alt muligt skarn.

Af et referat fra august 1947 fremgår, at Grundejerforeningen i fællesskab med Forældreforeningen på skolen har købt parcellen for kr. 4.000. Beløbet var stabet på benene gennem en forudgående indsamling, hvor man fik indsamlet kr. 4.146,56. Året efter i april 1948 "overlodes" parcellen til Tikøb Sogneråd sammen med det overskydende beløb fra salget kr. 146,56. Så kom ikke og sig, at man ikke havde orden i økonomien dengang. Efter nogen tid starter arbejdet. Af billeder fra 1950 kan man se, at der er plantet buskads langs

Den tidligere boldbane lå tidligere på grundens sydlige areal. På grund af det underjordiske tekniske anlæg flyttes boldbanen lidt længere mod nord.

skel mod øst kantet af brosten. Selve arealet er belagt med grus og der er i hvert fald opstillet en vippe. Lena Kolding Olsen, der som barn flytter til området i slutningen af 1950'erne husker ikke, at der var legeredskaber. Hun husker dog, at der var nogle mål og at der ofte løb en masse børn rundt, dog mest drenge.

Kulturhistorie.

Arbejdsgruppen har endnu ikke fået etableret kontakten med Helsingør Kommunes museumsfolk om opsætning af informationstavle og folder om områdets interessante fortid bl.a. om Johannes Ewald, Søbækhus, Lindehøjen (Ewaldshøjen) og den tidligere græsmølle, som foreningens medlemmer blandt andet har kunnet læse om i Egebækken nr. 35.

Arbejdsgruppen er derfor også af den opfattelse, at det er Historisk Forening, der må løfte den del af projektet og genoptage den kontakt, foreningen havde for et års tid siden med bl.a. arkæologen Lone Hvass.

Arbejdsgruppen har bestået af: Teit Frederiksen, Søren Jensen, Mogens Aarsleff Hansen, Karin Rosenkrands, Holger Dahl og Jan Arnt.

Til slut en tak til Kjeld Damgaard, da han har givet mig flere af de i artiklen benyttede historiske data.

En uventet dåb

af Kjeld Damgaard

Onsdag den 14. december 1803 tegnede for sognepræsten i Tikøb til at blive en ganske almindelig dag. Der skulle denne dag være en enkel kirkelig handling, nemlig en vielse. Og brudeparret indfandt sig da også planmæssigt.

Det var ungkarl Ole Pedersen fra Apperup og hans udkårne, pigen Bente Kirstine Eliasdatter også fra Apperup. Men midt under ceremonien trådte en kvinde ind i kirken. Sognepræsten, Fangel, kendte hende ikke – hun hørte ikke til menigheden. I armene bar hun et spædbarn, som hun lagde i kirken.

”Fruentimmeret”, som præsten kaldte kvinden, viste sig at have født barnet 5 dage forinden i Meulenberg Huse. Hun hed Kirsten Nielsdatter og havde i tre år forinden tjent i Farhult Præstegård i nærheden af Kullen i Skaane. I den forløbne sommer havde hun imidlertid arbejdet på hr. Jørgensens teglværk på Snekkersten.

Meulenberg hørte dengang til Tikøb Sogn (og senere også til Tikøb Kommune). I nærheden af ejendommen lå antagelig nogle små huse, der beboedes af fattige indsiddere og husmænd. Det var ikke sjældent sådanne steder, at ugifte ”fruentimmere” måtte føde deres ”uægte” børn, som man dengang kaldte børn af forældre, der ikke var gift med hinanden.

Hr. Jørgensens Teglværk i Snekkersten kan ikke umiddelbart identificeres. Dengang var der flere teglværker langs Strandvejen: På Helsingørs grund lå Bergmanskals Teglværk. Længere mod syd lå Kronborg Teglværk og endelig var der et mindre teglværk ved Snekkersten Kro. Umiddelbart har det imidlertid ikke kunnet konstateres at nogle af disse var drevet af en hr. Jørgensen.

Men tilbage til Kirsten Nielsdatter, der også måtte svare på hvem der var fader til barnet. Hun udlagde en skaaning ved navne Ole Andersen til at være fader til barnet. Han havde arbejdet på samme teglværk som Kirsten, men hun vidste ikke hvorhen han nu var rejst.

Præsten tog imidlertid bestik af situationen og besluttede at gennemføre en dåb med det samme. Barnet blev nu båret frem til døbefonten og blev kaldt Peder. Da moderen jo kom alene, måtte brudeparret optræde som vidner under overværelse af en hr. Liebe, som også var til stede i kirken.

Hele historien står at læse i kirkebogen – hvilket er ganske usædvanligt. Sognepræsten hr. Fangel var ellers en mand af få ord – i alle fald hvad angår indførsler i kirkebogen. Det er yderst få tilføjelser Fangel har gjort i bogen – men denne hændelse har tilsyneladende alligevel gjort lidt indtryk på ham.

Forskel på høj og lav

Hvorledes en landliggerfrues fald fra en badebro blev skildret – i sammenligning med en brand hvor to arbejderfamilier blev hjemløse.

af Kjeld Damgaard

Overskriften kan vel næppe siges at være en stor sensation – slet ikke når

Ulykkestilfælde. Fru Vexellerer La ni er torsdag Eftermiddag under sit Vandophold i Esperglærde kommen ret alvorligt til Stade.

Fruen var med sine Børn gaaet ned til Badeanstalten og stod paa Broen for at holde Bie med Børnene, da hun pludselig fik Overbalance og styrtede ned fra Broen. Hun faldt ulykkeligtvis lige ned paa en Bæl i Vandet, og denne trængte ind i Underlivet og tilføjede Fruen betydelige Læsioner.

De tilkaldte Badegæster fik hurtigt muligt tilkaldt Lægehjælp fra Helsingør, men da en nøjere Undersøgelse og Behandling af den Tilskadelkomne viste sig ugørlig der paa Stedet, overførtes Fruen i Vogn til Helsingørs Sygehus. Den h.r. foretagne Undersøgelse gav til foreløbigt Resultat, at der intet indre Brud er sket, og Fruens Befindende var efter Omstændighederne ret tilfredsstillende.

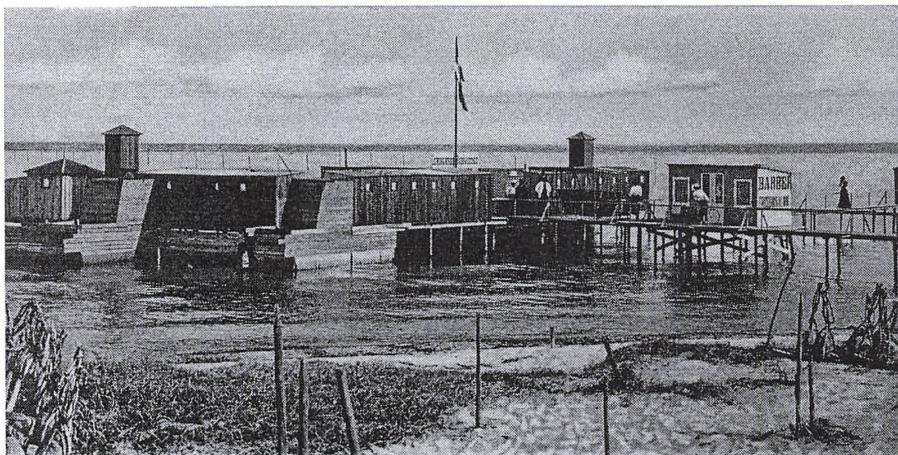
Fruen befinder sig i Dag efter Omstændighederne ganske godt. Hun har sovet godt i Nat, og Appetiten er god. Der menes derfor ikke at være Fare for, at Skadet skal efterlade varigt Mên.

vi taler om tiden for ca. 100 år siden. Alligevel kan det godt i dag undre hvor stor forskel der var også i folks tænkemåde. Det kan man bl.a. se i avisernes vægtning af begivenheder og et konkret eksempel herpå er hentet fra Helsingør Avis fra 1906. Det skal bemærkes, at Helsingør Avis var en højre-avis, d.v.s. skrevet og redigeret af det senere højre-byrådsmedlem og rådmand i Helsingør, J. M. Welsch. Også læserne var overvejende højre-vælgere, idet man jo dengang i meget høj grad valgte avis efter ens politiske ståsted – simpelthen fordi der var flere aviser i hver by med hver sit politiske udgangspunkt.

Eksemplet handler om hvorledes man omtalte to lokale begivenheder med to dages mellemrum. Det skal dog tilføjes, at der også kan være tale om andre årsager til de store forskelle i omtalerne af de to begivenheder – f.eks. at der tilfældigtvis har været en korrespondent til stede i Esperglærde og ikke i Kvistgaard.

Fru Lamms uheld

Som det imidlertid ses af illustrationen fra den 4. august 1906 omtales ulykkestilfældet dagen før med "Fru Vexellerer Lamm" udførligt i en selvstændig artikel på 27 linjer.

Espergærde Badeanstalt er her fotograferet omkring 1905-, altså næsten samtidig med fru Lamms fald fra badebroen...

Sagen beskrives først med personnavn og opholdssted. Dernæst fortælles nøje hvorledes ulykken skete, hvorledes tililende fik tilkaldt lægehjælp, hvorledes fru blev indlagt på Helsingør Sygehus og hvad diagnosen var. Men ikke nok med det, dagen efter havde avisen fat i sagen igen og fulgte op på fruens tilstand. Avisen udkom nemlig først som eftermiddagsavis, så det var muligt at få detaljer om fruens appetit og hvorledes hun havde sovet med i artiklen.

Branden ved Kvistgaard

Ovenstående beskrivelse står i skarp modsætning til den minimale omtale, som en brand i nærheden af Kvistgaard fik to dage tidligere. Den 2. august 1906 omtales et voldsomt

uvejr som hærgede Helsingør-egnen aftenen forinden. Midt i artiklen omtales – med 6 linjer – at lynet ved 8-tiden var slået ned i et hus på Kvistgaard Overdrev tilhørende direktør Brüel. Ganske kort beskrives, at huset beboedes af to familier, som reddede livet, men som mistede hus og alt indbo. Med en bemærkning om at huset var forsikret, afsluttes omtalen af denne begivenhed – og den følges vel at mærke ikke op af artikler om sagen i de følgende dage.

Hvad der egentlig skete

Selvom læserne af Helsingør Avis tilsyneladende var uinteresserede i den skæbne, der overgik de to familier på Kvistgaard Overdrev, så kan vi jo godt i dag – næsten 100 år efter, prøve at se hvad der reelt skete

Et Uvejr med stærke Vyn og Tordenbyger, kommende fra Sydvest, brød i Aftes ved 7-Tiden ind over Egnen og vedvarede til henved Kl. 10, hvorefter det vedblev at lyne stærkt i Horisonten. Nedslag fandt Sted rundt omkring paa Marker og i Søen.

— Paa Kvistgaard Overdrev slog Lynet ved 8-Tiden i Aftes ned i et Hus, tilhørende Direktør Brül. Huset beboedes af 2 Familier, som reddede Livet, men hvis Andbo brændte tilligemed Stedet, der var assureret.

— Fos Grd. L. Nielsen, Hærridsøvej, slog Lynet ned i en Rughob paa Marken.

— Gribstov Savværk antændtes af Lynet, men det lykkedes at blive Herre over Tiden ved at nedrive en Gavl.

— I Hørsøholm's Nærhed slog Lynet ned i Rudolphs Have og spaltede et Træ.

— En Mand fra Hornbæk kom kørende udfor Skolterup, da Lynet slog ned paa Vejen tæt ved Vognen. Hesten stælede af Stræf, men det lykkedes hurtigt at faa den beroliget, saa der ingen Skade skete.

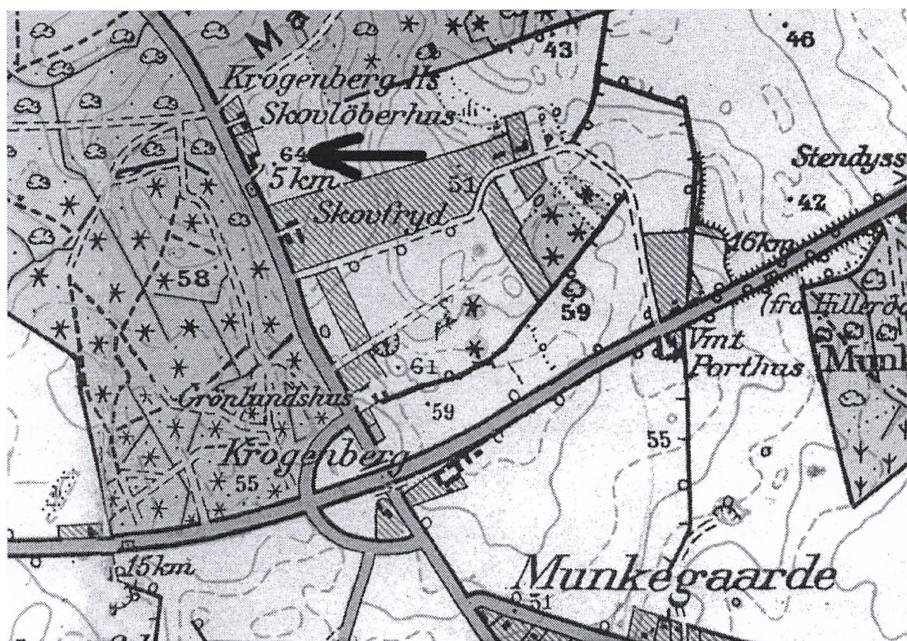
står i området. Derimod havde Kvistgaard ikke noget overdrev, for gården Kvistgaard havde ikke et overdrev og byen Kvistgaard er jo først opstået efter indvielsen af Nordbanen i 1864 – altså længe efter at betegnelsen "overdrev" egentlig var gået ud af brug.

Men området vest for den nuværende Hornbækvej mellem Helsingørsvej og Krogenberg Hegn bar altså denne betegnelse - og det var her lynet slog ned denne 1. august i 1906. Det brændte hus bestod af to små lejligheder, hver med stue og et kammer. Begivenhederne blev oprullet i det efterfølgende retsmøde, som blev afholdt dagen efter i den nærliggende ejendom, "Tandem", tilhørende dyrlæge Johannes Kallenbach.

da det lille hus aldeles nedbrændte i løbet af kort tid.

Stedet er altså Kvistgaard Overdrev – et betegnelse man fejlagtigt brugte om det område af Nyrup ejerlav, der lå nord for Krogenberggaarden. Betegnelsen overdrev kan egentlig kun bruges om det område, som førhen tilhørte landsbyen og som kun anvendtes til kreaturgræsning og lignende, og som ikke blev dyrket. Næsten alle landsbyer havde et sådant overdrev – og Nyrup havde sit overdrev lige syd for Gurre, hvilket endnu i dag fremgår af de skilte, der

Her forklarede den 49-årige arbejdsmand Hans Peter Christensen, der siden maj 1905 havde boet i lejligheden til højre, at han den pågældende dag kom hjem kl. 5½ (d.v.s. kl. 17.30). Lidt ud på aftenen begyndte der et tordenvejr, som kom fra vest og gik umiddelbart over deres hus. På dette tidspunkt opholdt Hans Peter Christensen, hans hustru Juliane f. Nielsen, deres to børn samt et plejebarn sig i den store stue. Pludselig "kom der et Lyn og lige i samme Sekund et Tordenbrag, saa stærkt, at hans ældste Pige, der nu gaar til Præsten, næsten "gik fra

Kort over det område, der omtales i artiklen. „Dyrlægekrydset“, som siden 1960 ikke har været et kryds, ses midt på kortet - lige vest for Krogenberggaarden. Arealet nord herfor kaldtes „Kvistgaard Overdrev“ - og det var her (ud for pilen) at det lille arbejderhus lå indtil det brændte i 1906. Kortet er fra 1948 - så den ejendom der ses på stedet er den, der blev bygget op efter branden.

det“, medens Plejebarnet, der sad paa Sofaarmen faldt baglæns ned.”

Hans Peter Christensen troede ikke straks at der var sket noget, men hans kone udbrød: "Det slog vist ned" - og Hans Peter, der netop havde taget plejebarnet med ud, så i det samme at det brændte ud af rygningen på taget. Familien hastede nu med at redde hvad de kunne nå, men nåede

ikke meget, da det brændende stråtag et øjeblik efter skred ned.

Den 14-årige datter, Hansine Petrea Christensen, afgav også forklaring. Hun havde om eftermiddagen været i marken sammen med sin moder, og sad om aftenen ved siden af sin moder, da hun pludselig blev slynget ned på gulvet. Hun blev hjulpet ud af huset af forældrene, men var ude

af stand til at gå og måtte bæres over til et nærliggende hus.

Heldigvis havde familien Christensen forsikret deres løsøre – for i alt 1.095 kr – i Frederiksborg Amts Brandforsikring.

Efterfølgende forklarede den 53-årige arbejdsmand Haakon Nielsen, der boede i lejligheden til venstre, at han var kommet hjem aftenen før kl. 18.00. Da uvejret begyndte, var det så voldsomt, at det tvang ham til at blive indendørs, og han lagde sig derfor på en sofa, der stod lige under vinduet i den vestlige gavl af huset. Haakon Nielsen halvsov, da han pludselig *"vågnede ved et forfærdeligt Brag og Bulder, og idet han vilde rejse sig mærkede han, at han i Skridtet havde faaet et Slags Stød, som forplantede sig noget"*.

Forklaringen på dette var – viste det sig efterfølgende – at lynet havde ramt netop under det vindue, som Haakon Nielsen lå indenfor. Det kunne endnu ses efter branden, idet der var tydelige mærker på hhv. 1 og ½ alens længde (hhv. 68 og 34 cm.), hvor kalk og puds var afrevet. Hustruen, Anna Margrethe, f. Petersen, afgav ligelydende forklaring, og samtidig oplystes det, at også familien Nielsen havde assureret – dog kun for 800-900 kr. – gennem lærer Andersen i Nyrup.

Da huset ejedes af fabrikant Emil Brüel fra Helsingør, blev også han indkaldt til at afgive forklaring om branden. Det skete dog først den 31. august på Tinghuset i Fredensborg. Den 46-årige direktør Brüel forklarede, at han var i sit hjem i Helsingør, da branden brød ud. Han fik dog først dagen efter at vide, at det ca. 50 år gamle hus var brændt. Han havde købt huset 6 år tidligere, og havde brandforsikret det for 990 kr. Brüel oplyste, at han ville lide tab ved branden, idet han ikke kunne opføre et lignende hus for forsikringssummen.

Direktør og fabrikant Brüel ejede virksomheden "Havreholm Fabrikker", der lå ved Kvistgaard Station. Virksomheden var oprindeligt indrettet i den gamle papirfabriks bygninger i Havreholm, men flyttede i 1897 – efter en brand – til Kvistgaard, for at komme tættere på den tids vigtigste transportmiddel: Jernbanen.

Huset blev bygget op igen, og i dag ligger det "nye" hus stadig på stedet. Hvorledes det videre gik med de to familier har det derimod ikke været muligt at finde frem til.

MINDEPLADE FOR JOHN CHRISTMAS MØLLER

Det på generalforsamlingen i april 2004 nedsatte JCM-udvalg kan fortælle, at det nu er sikkert, at foreningen vil fejre 60-året for Danmarks Befrielse, den 5. maj 2005, ved at afsløre en mindeplade for John Christmas Møller på familiens sommerhjem, Strandvejen nr. 390, Mørdrup Strandvang, Espergærde.

Et værdigt program for dagen er under forberedelse og vil foreligge til generalforsamlingen i april 2005. Det er vort håb, at foreningens medlemmer med familie flittigt vil deltage.

JCM-udvalget:

Margrethe Møller- Niels Peter Christensen- Karl Ove Nielsson- Holger Dahl.

OM ARTIKLEN „FRA HALL TIL HEDTOFT“

Den 5. maj 2005 vil JCM blive hædret for sin rolle som „den danske stemme“ fra BBC under besættelsen. At han kunne tale med stor virkning, skyldtes hans store kendskab til danskerne og de politiske partier.

Som 26-årig blev han medlem af folketinget for Det konservative Folkeparti, og som 34-årig blev han dette partis formand. Han var i 1929 med til at fælde Madsen Mygdals RV-regering. I 1931 blev Det konservative Folkeparti støtteparti for Stauningregeringens kriseforlig, men blev holdt ude fra Kanslergadeforliget mellem regeringen og Venstre i 1933. JCM sørgede konsekvent for, at partiet ikke leflede for totalitære styreformere, og at det blev placeret som et midterparti.

JCM var minister i Staunings samlingsregeringer under besættelsen, men måtte i efteråret 1940 gå af på grund af sin indstilling til samarbejdspolitikken. Efter sit ophold i London kom han hjem i 1945 som udenrigsminister i befrielsesregeringen. Han var modstander af Venstre-regeringen Knud Kristensens Sydslesvigpolitik og gik ud af sit parti. Ved valget i 1947 opstillede han som løsgænger i Sønderjylland uden at blive valgt, og han døde skuffet i april 1948.

Efterfølgende bringes i forkortet form en af JCM's allersidste taler. Han holdt den i Studenterforeningen den 17. nov. 1947. Det er den fritillede, erfarne politikers tale, der viser hans uheldede billede af dansk partipolitik fra 1864 til 1947 og dens mest markante deltagere (hvoraf adskillige nu er gået i glemmebogen).

Fra Hall til Hedtoft

af J. Christmas Møller. (Forkortet)

1864 er Danmarks store ulykkesår. Ikke blot mistede vi de tyske hertugdømmer ...men vi mistede også det danske Nord- og Mellemslesvig. Men 1864's virkninger var langt dybere og virkningsfuldere. 1864 blev skæbnebestemmende også i dansk indre politik og har lige til vore dage kastet sin slagskygge ind over os....illusioner, som bristede,...om den skandinaviske ønskeboble, som brast, ...at Danmark virkelig på sin krop lærte, at Stormagternes løfter eller tilsagn er lidet eller intet værd....Men stemningen slog over i sin modsætning, og indre dansk politik fik – også ved de grove politiske fejl, som blev begået i den følgende tid – en slagside, som vort politiske liv måske knapt er kommet over endnu....

Det er jo rigtigt at Monrad var blevet konsejlspræsident i december 1863 og måtte bære hele nederlagets byrde i

1864's første 7 måneder, men det er dog historisk rigtigere at fremhæve, at ansvaret for novemberforfatningen,

Carl Chr. Hall
MF 1849-1881
Konsejlspræsident
1859 og 1860-63.

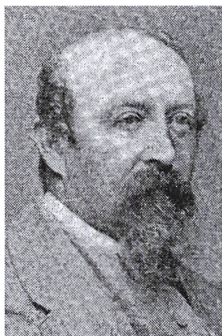

Ditlev G. Monrad,
MF 1849-65 og
1882-86.
Konsejlspræs.
1863-64

som direkte førte til krigen, var Halls – den nationalliberale fører frem for nogen anden.

Det militære nederlag i vor sidste slesviske krig blev derved i ganske særlig grad Nationalliberalismens...og da Nationalliberalismen i årene efter 1864 mere og mere i samarbejde med godsejerne blev til Højre, måtte dette parti næsten starte sin politiske tilværelse med at have hovedansvaret for den store ulykke. Og den antimilitaristiske indstilling i folket, som næsten går tilbage til tiden efter Napoleonskrigene, og som Treårskrigen 1848-1850 en overgang holdt i ave, fik atter voksende grund.

1864 var de nationalliberales nederlag –det var dem, som så ubetinget havde ført an i den foregående periode....Til den ene side stod de konservartive med godsejerne som de ledende. De var Kongens mænd. Og mens 1864 slog det herskende parti ned og en kort overgang ramte Kongen, så måtte det snart erkendes, at det var Kongen (Chr. IX)

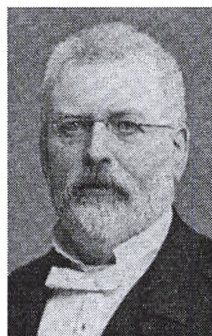

*Chr. Emil Frijs,
MF 1865-66,
ML 1866-80,
Konsejlspræs.
1865-70*

og ikke Hall, som havde haft ret a n g å n d e n o v e m b e r - f o r f a t n i n g e n . Nogle år senere

kom begivenhederne omkring den fransk-tyske krigs udbrud, da Kongen, Grev Frijs og Vedel imod folkestemningen hindrede Danmarks deltagelse på Frankrigs side, til yderligere at give Kongen og hans mænd en selvfølelse og selvtilid, som på uheldigste måde indvirkede på de indrepolitiske forhold. Jeg tror egentlig ikke, man kan forstå dansk politik fra Hall, fra 1864, til 1901 uden at tage disse to kendsgerninger i betragtning: Den herskende klasses totale sammenbrud omkring Hall-Monrad og de nationalliberales og godsejernes, d. v. s. i 70'erne Højres, og Kongens absolutte overbevisning om, at til at styre landet, til at sidde i Kongens råd egnede bonden og hans repræsentanter sig ikke. Det var ikke forsvarssagen...ej heller nogen anden stor sag, som bevirkede den langvarige, ulykkelige strid til 1901. Sagerne var kun eller næsten kun midler for en grænseløs arrogance, en selvovervurdering, en herremands-betragtning om, at til at regere egnede bonden sig ikke.

Om arbejderen var der jo på den tid aldeles ikke tale. Når mange, mange år efter – i 1924 – en kendt venstre-folketingsmand efter et for Venstre ringe

*Chresten Berg,
MF 1866-1891*

valg kunde sige: Fjenden srår til højre! Var det en udløber af politikken i de årtier, hvor moderne dansk politik tog form.

Den tredje retning – ved siden af Nationalliberales og godsejere var bønderne, Venstre, en broget flok. De løb sammen og skiltes; de var moderate (konservative) og radikale, og var den ene part moderat, blev den anden radikal og omvendt. Venstre bestod af bønderne, som for det meste var konservative, eller som i hvert fald ville blive det i det øjeblik, de økonomiske spørgsmål kom i forgrunden. Mere åndelige radikale strømninger fandtes også. Herfor var Bjørnbak repræsentant, men hverken Berg eller hans efterfølger I.C.Christensen, ville vi i dag betegne som radikale personligheder. Tværtimod, de var såmænd mere konservative i sind og anskuelse end mangan tilhænger af Højre. - Kun Hørup – på en måde den interessanteste af alle forfatningskampens mænd – var virkelig radikal, og dog! Nej, det, som skete i Danmark efter Hall, det, som er Estrupiatets synd eller fortjeneste, det, som i hvert fald er dets virkning og som har betydning helt ned til vore dage, også til det sidste folketingsvalg, det er, at i det danske folk blev den politiske udvikling skæv; bondestanden blev radikaliseret, og vi fik den meget ejendommelige udvikling, at den største del af landbonstanden stod

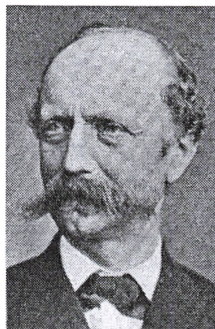
*Viggo Hørup,
MF 1876-1892*

venstre. Og hvor ville de egentlig gerne være konservative! Men Estrupiatets utrolige stupiditet tvang dem ligefrem over i radikalisme,

forsvars nihilisme o.s.v.

Den eneste, som alt dette passede, var Hørup. Hørup er blevet den store antimilitarist i dansk politik, og det blev han jo også. Men var han det? Jeg tror, han havde været friheds-kæmper, havde han levet under besættelsen. Det, han var imod, var det forløjede, det hule - den ene danske og de 10 tyskere, misbruget af religionen, af kongemagten, af fædrelandsfølelsen. Det var alt det, han ville bekæmpe, og det kunne ske ved at alliere sig med Georg Brandes. Hørup er måske den af forfatningskampens mænd, som gik mindst på akkord.

Og hvad drejede den hele kamp sig så om? Ja, vi har jo lært, at det var forsvaret, forsvaret og grundloven, og som tiden gik, blev det jo næsten således, at folket deltes i mere eller mindre gode nationale.- Socialdemokratiets opståen ændrede intet heri. -Men hele denne opfattelse hviler jo på et falsum. Man kunne langt snarere sige, at Estrupiatet var legen Bismarck i lilleputformat. I lange tider var tyskerkursen noget af det mest nedsettende, som kunne siges, og det blev hæftet på Venstre, på radikalisme og på socialisme.

*J.B.S. Estrup,
MF 1854-55,
ML 1866-1913,
Konsejls-
præsident
1875-1894.*

Sandheden er jo, at tyskerkursen var dansk politik

fra alle ledendes side siden 1864. -I 1866 forsøgte grev Frijs at få den danske del af Slesvig tilbage. Det var naturligvis hverken venlighed eller kærlighed til Tyskland, men det var tyskerkurs, så det battede. Og samtidig med at Højre forberedte den store kamp om forsvaret, skrev Estrup i et notat om landets udenrigspolitik (senest 20. maj 1878):

Uoverensstemmelsen mellem mig og Udenrigsministeriet ligger dybere og er langt større end differencen mellem Neutralitetsreglerne af 1853-54 og af 1862-70-77.

- a) *Udenrigsministeriet frygter for enhver tilnærmelse til Tyskland, som kunne føre til, at vi senere blev nødt til at følge Tyskland i kamp og vi kom til at tage det første stød.*
- b) *Jeg ønsker en sådan tilnærmelse. - Den næste kamp i hvilken Danmark kom til at stå (med allierede eller ene) mod Tyskland, blev sandsynligvis Danmarks sidste kamp, og jeg anser det derfor nødvendigt, at vi i tide nærmer os Tyskland så meget, at det ikke kan nære nogen som helst tvivl om, at Danmark vil stå på dets side - i hvert tilfælde aldrig imod det.....*

*Frede Bojsen
MF 1869-1901*

Mon det kan siges stærkere, og mon vi ikke alle bør erkende, at sådan var det? Estrupvietet var

en magtpolitik, hvor den herskende klasse med alle til rådighed stående midler, ja derudover, søgte at holde sig ved magten.Og virkningen af Estrupvietet blev ødelagte politiske forhold, et ødelagt forsvar, en splidagtighed i folket, som svarede til de naturlige og sunde delinger, som burde være ..

Det er blevet almindeligt, ja næsten en historisk sandhed, at bebrejde også Venstre dette, og man har peget på kampene mellem Berg og Bojsen, på Hørups særlige stilling; men hertil er jo kun at sige, at disse 3 politiske føreres samarbejde og kamp var udtryk for åndelige og materielle modsætninger, som var ganske naturlige....det var by- og landinteresser. En forstandig konservatisme havde udnyttet dette.... Denne kamp, som hvilede over Højre...kan vel endog mærkes den dag i dag; når f.eks. Jørgen Jørgensen i dag på de Radikales vegne slår 3 kors for sig for at gå i samarbejde med de Konservative og Venstre, men har mindre imod et snævert samarbejde med Venstre alene, kan det med rette siges, at denne indstilling aldeles ikke bygger på de faktisk tilstedeværende forhold, men

*Edvard Brandes,
MF 1880-94,
ML 1906-27*

simpelthen er et udtryk for, at endnu hviler fortidens skygge over dansk politik.....

Hvem var egentlig mest konservativ? I.C.Christensen eller Neergaard? Bojsen eller Vilhelm Lassen?- Efter 1894 ville man ikke være i tvivl om , at det var Bojsen, Neergaard og Klaus Berntsen, der var de moderate....Men når vi kommer til Grundlovssagens løsning i 1912-13, da var I.C.Christensen vel egentlig den moderate og Neergaard og Klaus Berntsen de radikale. Det var simpelthen de unormale politiske forhold, som så i den ene situation fik personer til at samarbejde med Højre. Ja, selv den virkelig radikale Hørup forsøgte jo at lave forlig i 1888.- Et vældigt historisk ansvar hviler på Højre og Kongemagten, og selv da forliget skabtes i 1894 ved en dristig og rigtig politisk handling fra Bojsen og Neergaards side, forstod Højre ikke sin besørgelsestid; 7 lange år endnu skulle gå, hvor Højre klamrede sig til magten, regerede sig nenedom og hjem og gjorde det konservative parti til en fuldkommen ligegyldig og betydningsløs politisk faktor....

Men inderst inde var I.C.Christensen naturligvis absolut en konservativ natur. Jeg tænker ikke så meget på den stærke og seje måde, på hviklen han som finansudvalgets mægtige formand

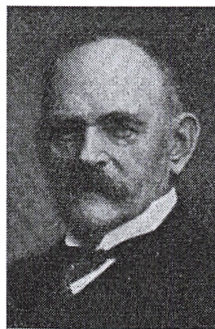
*I. C. Christensen,
MF 1890-1924
Konsejlspræs.
1905-08.*

slutningen af
90erne i
realiteten
regerede dette
land, hvor han
med sikkert sigte
virkelig ledede

det politiske liv således, at den dag med en naturkrafts nødvendighed måtte komme, da magten tilfaldt Venstre.- Jeg tror ikke, man bedømmer I.C.Christensen rigtigt, hvis man ikke tager i betragtning, at han ganske målbevidst, efter at han havde regeret Højre træt og selv overtaget landets ledelse, styrede mod det mål at samle alle konservative kræfter imod den hørupske og brandeske Radikalisme og imod det Socialdemokrati, som han så hurtigt voksede frem...

Hvor konservativ en skikkelse I.C.Christensen i virkeligheden var, kan man se af den Grundlov, vi har den dag i dag,... Jeg tror overhovedet ikke, man kan forstå I.C.Christensens politik fra 1891 til 1908, undtagen man ser den som et storstilet forsøg på at gøre sit parti til det store, brede konservative parti i landet...

At han så sjældent røbede sine inderste meninger, viste hans udtalelse, da han forlod Kirkeministeriet den 15. august 1922, hvor han sagde, at han havde elsket Københavnerne med en håbløs kærlighed; Jylland havde han vundet, på øerne var han blevet anerkendt, men i København havde han tabt.- I dag kan man stille spørgsmålet således op: kan

*Niels Neergaard,
MF 1887-90 og
1892-1932.
Konsejlspræs.
1908-09 og
statsminister
1920-24.*

Knud Kristensen
udføre den
gerning, som

I.C.Christensen måtte lade ligge? Jeg tror det i og for sig ikke, men dette vedrører fremtiden....En grund er der i hvert fald til, at I.C.Christensen tabte sin stort anlagte politik, nemlig Alberti-katastrofen....

Det blev Radikalismen, som fik hele den politiske fordel af Albertikatastrofen. Det opvoksende Socialdemokrati pegede næsten på, at et radikalt parti i lange tider kunne blive loddet på vægtskålen, som for mange år ville kunne bestemme, hvor flertallet i landet skulle være. Og med et par betydningsfulde afbrydelser fra 1913 er jo dette også tilfældet til den dag i dag.- Radikalismens parti har altid været individualismens parti, og det var også individualister, som prægede dets politik. I 40 år har dette i tal beskedne parti øvet en afgørende indflydelse i landet, gjort det med fremragende dygtighed, ja, det er vel ikke for meget at sige, at det bedste ministerium, vi nogen sinde har haft,... var ministeriet Zahle fra 1913 til 20.

I.C.Christensen så altså magten slået sig af hænde på sin rolige stædige march frem mod at dreje sit parti fra at være et radikalt oppositionsparti i 90erne til at være det moderate, konservative

*Mogens Frijs.
ML 1880-1918*

antisocialistiske parti i begyndelsen af århundredet.—

Og hvor var under alt dette konservatismen? Den så...sin

opgave røgtet af andre, der havde indflydelse i folketinget,- den var et landstingsparti, men med landstingsmænd, som tiden politisk mere og mere voksede fra.....to interessante er greve Mogens Frijs og redaktør Asger Karstensen, i dag vel i det store og hele glemte navne. Men om begge gælder, at de forstod dansk politiks vilkår og forhold og forsøgte at dreje vort politiske liv bort fra konservativismens afgjorte fejl under Estrupiatet over til en positiv politik.

Om grev Frijs må det desværre siges, at han forstod dette, men ikke gjorde den arbejdsindsats, som var nødvendig. Han sprængte Højre i 1900-01 og skabte med de Frikonservative det parti, som I.C.Christensen havde brug for ...og samarbejdet mellem I.C.Christensen og Frijs er jo dansk politisk historie fra 1901 til 1908....

Grev Frijs var en frisindet mand, og det er meget typisk, at Edvard Brandes og han stod hinanden nær. Den frikonservative greve og den radikale publicist havde mange berøringspunkter, og det er jo blevet et radikalt dogme, i høj grad skabt af Edvard Brandes, at grev

*Carl Th. Zahle,
MF 1895-1928
ML 1928-39
Konsejlspræs.
1909-10 og
1913-15 samt
statsminister
1915-20.*

Frijs var en stor politiker. Men det var han netop ikke, thi om ham kan det med rette siges, at han så, hvad der var den rigtige politik...gøre den konservative politik endeligt fri af Estrupiatet, men han var landstingspolitiker og byggede hele sin magt på nogle få privilegerede vælgere....Det har for mig altid været såre karakteristisk, at grev Frijs vel kunne lave forlig med I.C.Christensen.....men da det kom til amtsrådene, hvor de store jordbesiddere havde sæde, da meldte han pas,- der var han trods alt dårlig konservativ....manglede forståelse for, at Grundlovsspørgsmålet måtte løses virkelig radikalt; der var det de gamle, dårlige konservative garantier, som skulle bevares...

Da den nye Grundlov trådte i kraft i 1918, havde vi en politisk firedeling i landet. ...Ved siden af Socialdemokratiet, som den økonomiske udvikling hjalp stærkt frem, stod Det radikale Venstre, byggende på Hørups Radikalisme og på forsvarsnihilisme, som var blevet Estrupiatets onde frugt. -Krigen havde skabt for Det radikale Venstre særdeles gode vækstbetingelser, og fremragende statsmænd som Rode og Munch forstod at udnytte situationen... Over for disse

*Th. Stauning,
MF 1906-42,
Statsminister
1924-26 og
1929-42*

to snævert samarbejdende partier, ...stod da Venstre og Konservative som to konservative partier, ...hvor der var den afgørende forskel, at Venstre byggede på sin fortid...Bondens parti fremfor noget, medens Det konservative Folkeparti næsten var dannet for at afsvære sin fortid og for at placere de vælgere, som havde været Højres med i det positive politiske arbejde sammen med Venstre, når dette var muligt; men også sammen med radikale og socialdemokrater, når interesserne faldt sammen....

Dette var en helt ny situation for Venstre. Man havde kunnet finde sig i, at Højre regerede i 80erne og 90erne, når blot Venstre efterhånden fik stemmerne...men man kunne ikke finde sig i, at det nye "Højre" både ville have stemmer og være ligeberettiget...I påskekrisen i 1920 stod Konservative og Venstre sammen imod ministeriet Zahle, men Venstre betragtede det næsten som en dødssynd, at Konservative samtidig medvirkede til at skaffe landet en ny valglov, som var mere retfærdig, således at Venstres fidusmageri i København og dets uberettigede gevinster udover landet forhindredes...

Det blev det såkaldte borgerlige samarbejdes dårlige tid...Det radikale-

*Knud Kristensen
MF 1920-29 og
1932-49
Statsminister
1945-47*

socialistiske samarbejde under krigen havde været så godt og intimt, at det begribeligvis havde følger....Hvis man hævder, at opgaven var, at Socialdemokratiet ikke fik enemagten, så tror jeg, at eftertiden vil give medhold i, at det politiske arbejde blev ført så godt, som det kunne føres. Noget andet er, at selve de politiske forhold, at vælgernes anskuelse var både Konservative og Venstre imod...- Mellemløstperioden var jo Socialdemokratiets tid....Det var Staunings og Munchs samarbejde, som havde den afgørende betydning, og man måtte se hen til, at Socialdemokratiet havde flertal i landet alene....Da krisen i 30erne skærpede modsætningerne, så man, at landet kunne blive delt i to store modsætninger: Bønderne-i videste betydning- og arbejderne. Konservatismen så det som sin opgave at blive partiet i midten...at blive den mildnende og mæglende faktor...Den konservative politik fortsat i 30erne, endende i grundlovs kampen, var udtryk for det samme, og det kan siges at Venstre ikke så med venlighed herpå.

Der er for mig ikke fjerneste tvivl om, at det var intet mindre end en politisk ulykke at grundlovsforslaget faldt. Dets gennemførelse havde ført vort land ud i

*J. Christmas
Møller,
MF 1920-41 og
1945-47*

rene sunde
politiske forhold.
Den sidste
skygge af
fortiden ville
have været

borte...og alle ikke socialisters mål, -at føre kampen mod socialismen på klarere grund

...Besættelsestidens og dens nærmeste efterkrigstids indvirken på den politiske udvikling skal ikke behandles her. Medens bevægelserne straks efter Tysklands sammenbrud i England og Norge og i Frankrig gik i radikal retning, skete der jo nærmest det modsatte herhjemme. Arbejderpartiets splittelse ødelagde overgangsmæssigt det socialdemokratiske partis slagkraft, og partiet måtte ...kæmpe for livet med Kommunisterne. Mindretalsregeringen Knud Kristensens eftermæle vil efter min opfattelse blive det, at når Socialdemokratiet ikke ville, var Knud Kristensen den eneste mulighed....Ministeriets indsats vil såvelsom de Konservatives og de Radikales blive stående, og jeg tror, det har været politisk rigtigt og for fremtiden heldigere, at resultaterne opnåedes ved 3 frit samarbejdende partier end ved, at disse havde stået i en blok over for Socialdemokrater og Kommunistere....at dette samarbejde til sidst sprængtes har jo et helt andet grundlag, nemlig løsningen af det sydslesvigske spørgsmål...

*Hans Hedtoft
MF 1935-55
Statsminister
1947-50 og
1953-55*

Og så skal Hedtoft
altså prøve sine
kræfter. Han blev,
kan man sige,

næsten kongeligt udnævnt af Stauning i 1939, og begivenhederne har forlangt, at han måtte vente 8 år, inden han kunne vise hvad han dur til. Lad mig blot sige, at ministeriet Hedtoft sidder med fuld parlamentarisk ret....Lad os dog ikke glemme, at Knud Krstsensens Sydslesvigpolitik fik et stort flertal imod sig..., og at det radikale Venstre var med til at fælde den regering, som enigt havde sluttet op om Knud Kristensens Sydslesvigstandpunkt.

Hans Hedtofts egentlige bedrift til dato har været hans målbevidste, dygtige og konsekvente kamp mod Kommunismen og for dansk demokrati. Han har herved vundet sig en stor good-will også uden for sit eget parti, og han og hans parti har krav på og vil forhåbentlig også blive givet fair play på samme måde, som det blev givet til ministeriet Knud Kristensen. Fremtiden må så vise, hvilket af de 3 ikke-socialistiske patrier, der vil have den største evne og den største mulighed til at blive det parti i midten, som kan få afgørende indflydelse på lovgivningen i de kommende år....

Så har vi dannet

„H. C. Andersen Selskabet i Helsingør“

Et Selskab, der er et „barn“ af Historisk Forening for Espergærde og Omegn og skal sandheden frem, så er Historisk Forening også model for min drøm om at skabe en ramme, et virke omkring en lang række af oplevelser, der har digteren H.C. Andersen i fokus.

Det vil blive Selskabets opgave at vedligeholde og fastholde optagetheden af H.C. Andersen's digtning, tegning, papirklip, liv og værk ved afholdelse af sammenkomster for medlemmerne.

Jeg er af den sikre overbevisning, at det kunne blive ganske spændende og særdeles oplevelsesrigt, at kunne samle en kreds af mennesker med det formål at vække interesse for H.C. Andersens univers. Øge kendskab og kundskab om digteren. Drive folkeoplysning gennem kunstneriske og intellektuelle oplevelser, såsom foredrag, oplæsningsaftener, underholdning og ekskursion.

Selskabet skal ikke alene ses på baggrund af det forestående år 2005, hvor man især omkring digterens fødselsdag d. 2. april fra hele Danmarks side vil sætte ham i brændpunktet, men derimod at række ud over den festivitas med flere sammenkomster i de kommende år.

En bestyrelse skal varetage opgaven og valgt er Lotte Steen Hansen, Karen Kjær, Erik Hoppe og Bent Dennis Christensen. Som formand valgtes Arne Hedegaard og som suppleant Holger Dahl.

Du, som har læst hertil, har du et ønske om at ville være med, så er der en mulighed ved møderne i Historisk Forening eller henvendelse til Arne Hedegaard 4913 3271.

Arne Hedegaard

Borupgaards store sten

af Kjeld Damgaard

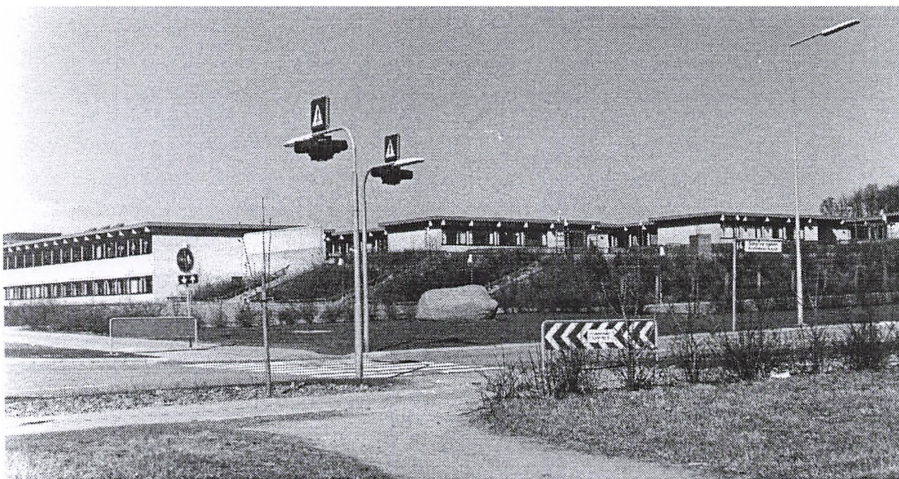
Flere steder på det område, som i dag er bebygget, men som indtil midt i 1960'erne blev drevet af Borupgaard som landbrugsjord, ligger der store kampesten, som er dukket af jorden i tidens løb.

Der ligger således flere sten langs Klostermosevej og på hjørnet af

Rønnebær Allé og Smakkevej ligger også en meget stor sten.

Den sidste kan måske være identisk med den sten, der oprindeligt lå i det sydøstlige hjørne af Borupgaards Have.

I alle fald skete der det, at ved efterårspløjningen i 1932 stødte Borupgaards mandskab på en stor

Lige midt i dette billede fra 1982 ser man den store sten på hjørnet af Smakkevej og Rønnebær Allé. Kan der være tale om den sten, der under stort besvær blev gravet op og flyttet i 1933?

På dette foto fra januar 1933 ses arbejdet med at flytte stenen på det stade, hvor stenen trækkes op af hullet ad slisker v.h.a. taljer, der kan skimtes mellem stenen og huset i baggrunden. De uniformerede personer er personale fra Zonens Redningskorps, medens de øvrige er Borupgaards folk. Huset til venstre var Borupgaards gartnerbolig. Den blev nedrevet i forbindelse med etableringen af hotellet i slutningen af 1980'erne. Den lille vej, som bilerne holder på, er den gamle Poppel Allé - nu kombineret cykel- og gangsti mellem Nørrevej og terrassehusene på Borupgaards gamle jorder.

(Foto i Uffe Mortensens arkiv)

sten i marken - omtrent der hvor nu Poppelgaardens P-plads er placeret.

Stenen blev afmærket således at man efterfølgende kunne finde stedet, og

lige efter nytår 1933 startede Borupgaards folk så på at grave den fri, så den kunne blive flyttet for ikke i fremtiden at ligge i vejen for markarbejdet.

Gravearbejdet foregik med håndkraft og de stakkels folk gravede og gravede - men snart stod det klart, at man havde fundet en sten af uhyre dimensioner.

Ejeren af Borupgaard, dr. K. A. Hasselbalch besøgtede stenen, da den var mere eller mindre udgravet og det stod nu klart, at den 22 tons tunge sten jo ikke kunne flyttes ved egne midler.

Stenen skulle derfor enten sprænges eller også flyttes med fremmed kraft. En henvendelse til Zone-Redningskorpset gav til resultat, at korpset påtog sig opgaven.

Under ledelse af stationsleder Lindel fra København og med assistance fra Zone-Redningskorpset fra Helsingør

begyndte man at løfte stenen med store 7 og 10 tons dunkrafte.

Efter et par dages arbejde havde man fået løftet stenen 24 tommer (ca 60 cm) og man kunne så føre en sliske ind under stenen.

Ved hjælp af taljer fik man dagen efter trukket kalorier op til jordens overflade. Så langt var man den 14. januar 1933, men der skulle gå endnu en uge før stenen var flyttet ind i Borupgaards have, således som Hasselbalch havde ønsket.

Af avisomtaler ses det, at arbejdet var en stor mundfuld for ZONEN, og at man måtte have hjælp af gårdens folk, der var under ledelse af forvalter Søren Urup.

*Bestyrelsen ønsker alle medlemmer
og øvrige lokalhistorisk interesserede
en rigtig glædelig jul
samt et godt nytår*

Kellerishus - igen

af Kjeld Damgaard

I sidste nummer af Egebækken, var der en omtale af Kvistgaard-egendommen "Kellerishus" på Kongevejen 306, som der har været planer om at nedrive og i stedet på grunden opføre 24 nye boliger.

I den anledning har redaktionen modtaget to reaktioner, som yderligere belyser ejendommens historie og dens fremtid.

Om navnet Græsborghus

I artiklen omtaltes, at ejendommen oprindeligt kaldtes "Græsborghus" og teorien om dette navn var, at huset blev bygget på en stor græsmark. Imidlertid forklarer Erna Larsen, Kløvermarken 15 i Mørdrup, at det var hendes bedstefader, der i 1917 byggede huset. Han hed Jens Kresten Riis-Hansen og han kom fra en gård i nærheden af Nykøbing Mors, der hed Græsborggaard. Da han så flyttede til Sjælland og byggede et nyt hus, opkaldte han det simpelthen efter sin tidligere gård. Efter Jens Riis-Hansens død i 1929 overtoges huset af hans søn i en kort periode, men gled så ud af familien og blev senere omdøbt til Kellerishus – efter den nærliggende skov.

Om årsagen til planerne om nedrivning

Den nuværende ejer af Kellerishus, Carl Szabad, har oplyst, at årsagen til, at der har været planer om nedrivning af

ejendommen, skyldes flere forhold. Bl.a. er mange af husets oprindelige arkitektoniske detaljer i tidens løb forsvundet, bl.a. de oprindelige gavle. Mange og dårlige ombygninger har desuden forringet ejendommen, der i dag lider alvorligt af fugt.

Men alvorligst har det for Carl Szabad og familie været, at huset slet ikke egner sig til bolig for deres 14-årige multi-handicappede søn. På trods af mange, mange henvendelser til kommunen, har der ikke vist sig mulighed for at få hjælp til enten ombygninger, ny bolig eller handicapvenlige foranstaltninger. I stedet har familien med blødende hjerte taget beslutningen om at realisere stedet og på den måde få mulighed for bedre forhold for familien som helhed.

Carl Szabad understreger, at det ikke har været en nem beslutning, da familien har boet i Kellerishus i 30 år og altid elsket stedet. Skylden for hele miseren lægger Carl Szabad imidlertid på Helsingør Kommune, der ikke har villet finde en værdig forsvarlig løsning.

Imidlertid har der vist sig problemer med den bygherre, der skulle stå for det nye byggeri og salget af området, så i skrivende stund er hele projektet udskudt på ubestemt tid – så måske det ender med at Kellerishus alligevel ikke bliver revet ned?

Møder og arrangementer

TIRSDAG DEN 18. JANUAR 2005:

H.C. Andersen - eventyr og musik

Mag. art. Lilian Plon har i mange år beskæftiget sig med vor store forfatter Hans Christian Andersen. Sidste år havde vi i Historisk Forening fornøjelsen at høre Lilian Plon læse to af digterens eventyr og fortælle om baggrunden for dem. Nu kommer Lilian Plon igen og læser og fortæller. Mødet indledes med herrekoret Tubal Kain, som bl.a. synger sange af H.C. Andersen.

TID OG STED: Tirsdag den 18. januar, kl 19.15 på Espergærde Bibliotek.

TIRSDAG DEN 22. FEBRUAR 2005:

Landsbyen Gurre og dens omgivelser

Lokalhistoriker Kjeld Damgaard fortæller om og viser billeder fra Gurre. Foredraget inddrager naturligvis også Gurre Slot, men fokus vil især være rettet mod den bebyggelse, der lå udenfor slotsområdet, f.eks. Gurre landsby, Gurrehus, Marianelund m.v.

TID OG STED: Tirsdag den 22. februar, kl 19.15 på Espergærde Bibliotek.

TIRSDAG DEN 15. MARTS 2005:

Vejhistorie - er det kedeligt?

Lysbilledcauseri ved **trafikplanlægger emeritus Viggo Launbjerg**. Er der sammenhæng mellem nutidens trafikplanlægning og den der fandt sted i Romerriget? Hvordan er det nu med de gamle kongeveje - og hvorfor hedder det en milepæl og ikke en milesten? Er det rigtigt, at man kan se noget af Chr.IV's kongevej i Kvistgaard? Disse spørgsmål og mange flere vil blive besvaret og illustreret. Det behøver ikke at blive så kedeligt endda!

TID OG STED: Tirsdag den 15. marts, kl 19.15 på Espergærde Bibliotek

TIRSDAG DEN 19. APRIL 2005:

Generalforsamling

og herefter

Animationsfilmen

„Den standhaftige Tinsoldat“

ledsaget af et causeri ved Arne Hedegaard i anledning af H.C. Andersens 200 års fødselsdag.

TID OG STED: Tirsdag den 19. april kl 19.15 på Espergærde Bibliotek.

SØNDAG DEN 1. MAJ 2005:

I H.C. Andersens Helsingør

Vi mødes udenfor Helsingør Bymuseum hvor **museumsinsp. Lone Hvass** vil fortælle om det Helsingør, som H.C. Andersen kendte. Herefter spadserer vi hen til Kongensgade, hvor vi har fået lov at komme ind i det hus, der dengang var Latinskole. I haven hertil vil vi drikke kaffe m.v. Det endelige program foreligger til generalforsamlingen.

TID OG STED: Søndag den 1. maj 2005, kl. 14.00 ved Helsingør Bymuseum.

TORS DAG DEN 5. MAJ 2005:

Mindeplade- afsløring for John Christmas Møller

Der henvises i øvrigt til omtalen i dette blad på side 36. Det endelige program foreligger til generalforsamlingen.

TID OG STED: Torsdag den 5. maj 2004, på Strandvejen 390, Mørdrup Strandvang i Espergærde.

SØNDAG DEN 22. MAJ 2005:

Ud i historien - Gurre

For at sætte fokus på Kulturarven ko-

ordinerer Kulturarvstyrelsen „Historiens Dag“ over hele landet søndag den 22. maj. Historisk Forening-planlægger i den forbindelse et arrangement i Gurreområdet og endeligt program vil foreligge til Generalforsamlingen.

TID OG STED: Søndag den 22. maj. Mødestedet er endnu ikke fastlagt.

SØNDAG DEN 5. JUNI 2005:

Grundlovsfest

Historisk Forening er som sædvanlig medarrangør af den traditionelle grundlovsfest på Flynderupgaard. Nærmere program senere.

TID OG STED: Søndag den 5. juni 2005 på Flynderupgaard.

SØNDAG DEN 19. JUNI 2005:

Byvandring i Espergærde

Lokalhistoriker Kjeld Damgaard tager deltagerne med på en byvandring i det egentlige Espergærde samt dele af Mørdrup Strandvang. Turen vil foregå til fods og vare ca 2 timer, og er tilrettelagt således at både nyttilflyttere og „gamle“ borgere vil få udbytte af turen. Ikke-medlemmer af Hist. Forening betaler 10 kr.

TID OG STED: Søndag den 19. juni 2005 kl 14.00 på Espergærde Havn

Vellykket byvandring

Det var Kresten Tommerup, der den 29. august 2004 var guide på byvandringen i Mørdrup. Arrangementet var et samarbejde mellem Bevaringsforeningen Mørdrup Landsby og Historisk Forening for Espergærde og Omegn. Under turen var der lejlighed til at

FOTO: SVEN RAAGAARD

kigge indenfor flere steder, hvor der normalt ikke er adgang for publikum. Bl.a. var der mulighed for at kigge indenfor på Mørdrupvænget nr. 3 - et hus, der indretningsmæssigt står uforandret fra forrige århundrede. I det hele

taget har byvandringerne udviklet sig til meget populære arrangementer, bl.a. på grund af at det på disse ture er muligt at se indenfor på gårdspladser og i haver. På billedet ses Kresten Tommerup og en del af deltagerne på Ærtebjerggaards gårdsplads.

HUSK, foreningens hjemmeside:

www.egebaekken.dk

Klik ind og se de nyeste opdateringer af foreningens program, henvisninger, links, adresser og meget andet.

Web-redaktør: Mads P. Vej-Hansen,
vej-hansen@dadlnet.dk

Historisk Forening for Espergærde og Omegn

Årligt kontingent: kr 100,-,
som indbetales på gironr.
604-3151 til kassereren.

Bestyrelse:

Formand: Holger Dahl,
Hyacintvej 19, Mørdrup, 3060
Esp., tlf 49 13 17 16.

Kasserer: Dorrit Olsen,
Rugmarken 45, Mørdrup,
3060 Esp., tlf. 49 17 05 12

Sekretær: Mads P. Vej-Hansen
Bygmarken 12, Mørdrup
3060 Esp., Tlf. 49 13 24 67

Best.medl.: Nina Etting, Gl
Strandvej 406, Tibberup,
3060 Esp., tlf 49 13 29 00.

Best.medl.: Ruth Sølvhøj,
Mørdrupvej 77 A, Mørdrup,
3060 Espergærde
Tlf. 49 13 21 15

Suppl.: Else Elbæk,
Gefionsbakken 5 B, 3060
Esp., tlf 49 13 51 44

Suppl.: Bjørn Andersen
Lucernemarken 10, Mørdrup
3060 Esp., Tlf. 49 13 11 25

EGBÆKKEN

Udgives to gange årligt som
medlemsblad for Historisk Forening.

Redaktion:

Ansvarsh.: Kjeld Damgaard,
Helgavej 8, Mørdrup
tlf 49 13 52 97. E-post:
damgaard@tikobkommune.dk

Holger Dahl, tlf. 49 13 17 16.
E-post: holgerit@tiscali.dk